Leto 1. štev. 7 Ljubljana, december 1958

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

ORGANIZIRANO SODELOVANJE

Sekretariat Zveze komunistov Gradisa povezuje 12 osnovnih organizacij. Lahko bi dejal, da nekatere organizacije čisto pravilno razumejo našo vlogo v podjetju ter skušajo nuditi vsestransko pomoč. So pa seveda tudi take, ki se do tega spoznanja še niso dokopale in žive najraje po svoje, zaprte same vase.

Naš kolektiv šteje že blizu 5000 ljudi, od tega pa je le 140 organiziranih komunistov. Besedo »organiziranih« naglašam zato, ker je med nami prav gotovo precej tudi starejših »Gradisovcev«, ki se aktivno udejstvujejo, potemtakem delujejo kot komunisti, vendar nimajo partijske izkaznice. Med takimi, ki imajo legitimacijo, pa je tudi nekaj takih, ki tega ne zaslužijo. Na konferenci Zveze komunistov v Mariboru, ki je bila 29. oktobra, so navedli za to, da je tako majhen odstotek našega kolektiva vpisan v Zvezo komunistov, nasleduje vzroke:

Komunisti smo predvsem preveč zaprti sami vase in dostikrat niti sami sebi ne zaupamo. Med nami je dosti starih, vestnih in predanih delavcev, ki se vsestransko družbeno udejstvujejo ter uresničujejo program Zv. komunistov, pa jih ni med nami. Prav tako je tudi z mladino, ki je ne znamo pritegniti, puščamo jo vnemar, največkrat pa mečemo vse v en koš, obupavamo in majemo z glavami, če se eden izmed njih kaj pregreši. Veliko premalo je tistega drobnega dela z ljudmi, ki je bil odlika predvojnih komunistov, ko so se zavedali, da so komunisti na vsakem koraku in ne le na sestanku osnovne organizacije, čim pa se vrata sobe, v kateri smo se zbrali, zapro, je že vse pozabljeno in marsikdo živi slabše kot kakšen malomeščan, da niti ne govorim o tem, da bi živel kot delavec-proletarec. Pa ne mislim pri tem na tisto čisto zasebno življenje, marveč na njegovo družbeno udejstvovanje, na njegovo mišljenje. Če nekdo zabavlja čez našo družbeno ureditev in socializem, mu takle »komunist« vneto prikimuje in še sam udriha z njim, namesto, da bi mu zamašil usta. Če vidi, da se slabo gospodari, se takle »komunist« ne čuti dolžnega, da bi na napake opozoril in si sam prizadejal, da bi se popravile. Ne, ampak še on se prelevi v zaplotnika in za vogali nerga in udriha povprek.

Spominjam se nedavnega dogodka, ki tudi po svoje osvetli razmere marsikje pri nas. Sestal se je izvršni odbor sindikalne podružnice po občnem zboru. Na tej seji naj bi se novi odbor konstituiral. Pa je prišlo na vrsto predsedniško mesto. Predlagali so Janeza, ta pa se je branil na vse kriplje. Šef edinice pa ga je tolažil: »Kaj se braniš? Nekdo pač mora biti, vsaj zaradi formalnosti moramo imeti tudi predsednika sindikalne podružnice!« In je sprejel — zaradi formalnosti.

Kakšna neki bo ta sindikalna podružnica, kako bo delal njen odbor, če imajo samo »formalnega« predsednika? Odgovora na to, mislim, ni treba posebej! S tem sem hotel opozoriti na stališče šefa edinice, saj je prav od njega v veliki meri odvisno, kako delujejo družbene organizacije in kako se uveljavlja delavsko upravljanje. Če šef razume vlogo sindikalne podružnice, se prizadeva, da bi ona sama delovala dobro, potem so tudi razmere v kolektivu in na gradbišču čisto drugačne. Zares tesno sodelovanje vlada v gradbenem vodstvu v Mariboru. To je lahko vsem res za zgled. Kolektiv je složen in družbene organizacije se močno uveljavljajo. Ko sem ob neki priložnosti to omenil nekemu članu našega kolektiva, mi je dejal, da je njim v Mariboru lahko, ko imajo Majstra, Laha in Janžekoviča. Zakaj pa ne bi tudi v drugih naših edinicah posnemali teh v Mariboru? Sodim tudi, da se dobro razumejo v Celju. Tudi tam je slišati o tesnem sodelovanju vodstva z družbenimi organizacijami in organi.

Ali pa n. pr. v Ravnah na Koroškem, kjer je močno opaziti, da ima osnovna organizacija položaj v svojih rokah. Že v začetku leta so si postavili plan dela, imenovali so komisijo, ki je sestavila podroben program za vse leto: poslovnik dela, izobraževanje in skrb za človeka. Podobno sodelovanje je tudi na Jesenicah, o čemer pa preberite več v reportaži na četrti in peti strani današnje številke.

Komunisti se moramo nedvomno posebej zanimati, kako se uveljavlja pri nas delavsko upravljanje, kako delujejo osrednji in obratni organi delavskega upravljanja. No, na posvetovanju v Mariboru sem si popotno torbo napolnil z raznimi pripombami na račun dela delavskega sveta. Osrednji delavski svet le poredko zaseda, kadar pa zaseda, ne upošteva dosti predlogov obratnih delavskih svetov. Kolikor se spomnim, imamo tudi neko komisijo, ki naj bi proučevala zapisnike obratnih delavskih svetov oziroma njihove predloge. Kaj je doslej storila? Dosti najbrž ne. Zapisnike že zbirajo, po teh pa je videti, da se tudi obratni delavski sveti le poredko sestanejo. Nekateri med njimi so se samo konstituirali, potlej pa so zaspali spanje pravičnega. Zdramilo jih je pisemce, v katerem so zahtevali, naj postavijo inventurne komisije. Seveda so izjeme, ta pa je spet znana: Maribor...

Večkrat je tudi slišati, da obratni delavski sveti niti ne vedo, kakšne so njihove pravice in dolžnosti. To bo res držalo in ne bi bilo slabo, če bi jih opozorili na določila v pravilih podjetja, kjer je to že določeno, ali pa sestavimo nova, če prejšnja ne ustrezajo več. Vsekakor pa bi se morali člani obratnih delavskih svetov seznaniti s svojimi dolžnostmi in pravicami. Zato tudi ne bi bilo napak, če bi porabili te zimske mesece in priredili več seminarjev za člane obratnih delavskih svetov in upravnih odborov ter jim tako omogočili, da spoznajo te stvari. Čisto gotovo pa je že danes, da so imeli obratni delavski sveti tudi doslej dovolj dela, če so se ga hoteli lotiti glede organizacije dela na gradbiščih, proizvodnje, ravnanja z materialom in s stroji itd. Glede vseh teh zadev so imeli dovolj priložnosti in tudi objektivne možnosti. Takoj pa moram reči, da včasih tudi teh objektivnih možnosti nimajo. Če ima namreč vse upravljanje v zakupu le šef edinice, podcenjuje delavske organe upravljanja, jih ne seznanja s problemi in se sploh odteguje takemu družbenemu sodelovanju, potem bi moral biti delavski svet že preklicano močan, da bi se mu šef s takimi birokratskimi navadami uklonil.

Vse to so zadeve, s katerimi bi se morale naše osnovne organizacije komunistov ukvarjati, podpirati prizadevanje sindikalne in mladinske organizacije, politično jih usmerjati in jim nenehno kazati perspektivo in jasne cilje. Predvsem pa bi se morali komunisti postaviti kot borci za delavsko upravljanje in za to, da vsak član bodi obratnega bodi tudi osrednjega delavskega sveta ali upravnega odbora postane zares upravljavec in ne samo kimavec na zasedanjih, da bi aktivno posegal v razprave in sam predlagal ter opozarjal na probleme delavskega upravljanja, gospodarjenja in proizvodnje. Pri vsem tem pa nikdar ne bi smeli pozabiti na našega delovnega človeka, saj vse, kar počnemo, delamo zanj, da bi vsi skupaj bolje živeli. Če bi se to zgodilo, potem bi bili naši uspehi nedvomno še veliko večji in tudi razpoloženje v kolektivih bi bilo prisrčnejše in bolj tovariško kot pa je marsikje danes.

Naše geslo torej bodi: čim boljše organizirano sodelovanje.

Martin Pižent

Ob 29. novembru

Petnajst let dela, petnajst let uspehov je potrdilo že v času narodnoosvobodilne borbe zamišljene ideje v novi družbi — socialistični Jugoslaviji.

Ko so pred 15 leti predstavniki naše oblasti postavili temelje naši družbeni ureditvi, je to postalo najpomembnejši zgodovinski dogodek naših narodov, kajti ta dan se je rodila nova Federativna ljudska republika Jugoslavija.

Ko merimo vsak zgodovinski dogodek po njegovem objektivnem pomenu za življenje ljudi, je nova Jugoslavija nastala iz zavesti ljudi, njihove delavnosti in neomajne vere v pravico človeštva. Naši narodi so skozi štiriletno ostro in neenako borbo dokazali, da hočejo biti svoji gospodarji in so tako uresničili stoletne borbe delavskega razreda za svoje pravice.

Kot so bili ves čas borbe naši narodi pripravljeni se boriti proti fašističnemu podjarmljenju, so na drugi strani že točno vedeli, da je uresničitev začrtane poti odvisna od usmerjenosti k delavskemu razredu in od črtanja pobud in navodila marksistične teorije, kajti z razpadom prejšnjega družbenega reda je padel tudi prejšnji ustavni red.

In kljub izrednem težkem razdobju socialistične graditve smo dosegli uspehe, na katere smo danes lahko vsi ponosni. Opravili smo pot obnove in industrializacije, pot zvestobe socializmu, zavesti in težko pot obrambe svoje neodvisnosti ter smo še danes v prvih vrstah borcev za mir in svobodo vseh narodov.

Naj se ob tem prazniku razveselimo naših uspehov obenem pa naj se spomini vračajo na tiste težke dni naše zgodovine.

Ob tej priložnosti iskreno čestitamo vsem članom kolektiva, njihovim družinam in vsemu delovnemu kolektivu širom Jugoslavije.

Urednik

PLENUM DRUŠTVA GRADBENIH INŽENIRJEV IN TEHNIKOV LRS

je na zasedanju 18. in 19. oktobra 1958 v Dolenjskih Toplicah
izrekel
na podlagi kolektivnega strokovnega ogleda avtoceste
in na osnovi podanih referatov tovarišev projektantov, izvajalcev in ostalih
sodelavcev enoglasno

PRIZNANJE

GRADBENEMU PODJETJU "GRADIS"

LJUBLJANA

za vse prizadevanje in vložene napore, da je bila avtomobilska cesta Ljubljana - Zagreb pred postavljenim rokom visoko kvalitetno dograjena.

Ljubljana 25. oktobra 1958

Tajnik: Predsednik:

DRUŠTVO GRADBENIH INŽENIRJEV IN TEHNIKOV LRS LJUBLJANA

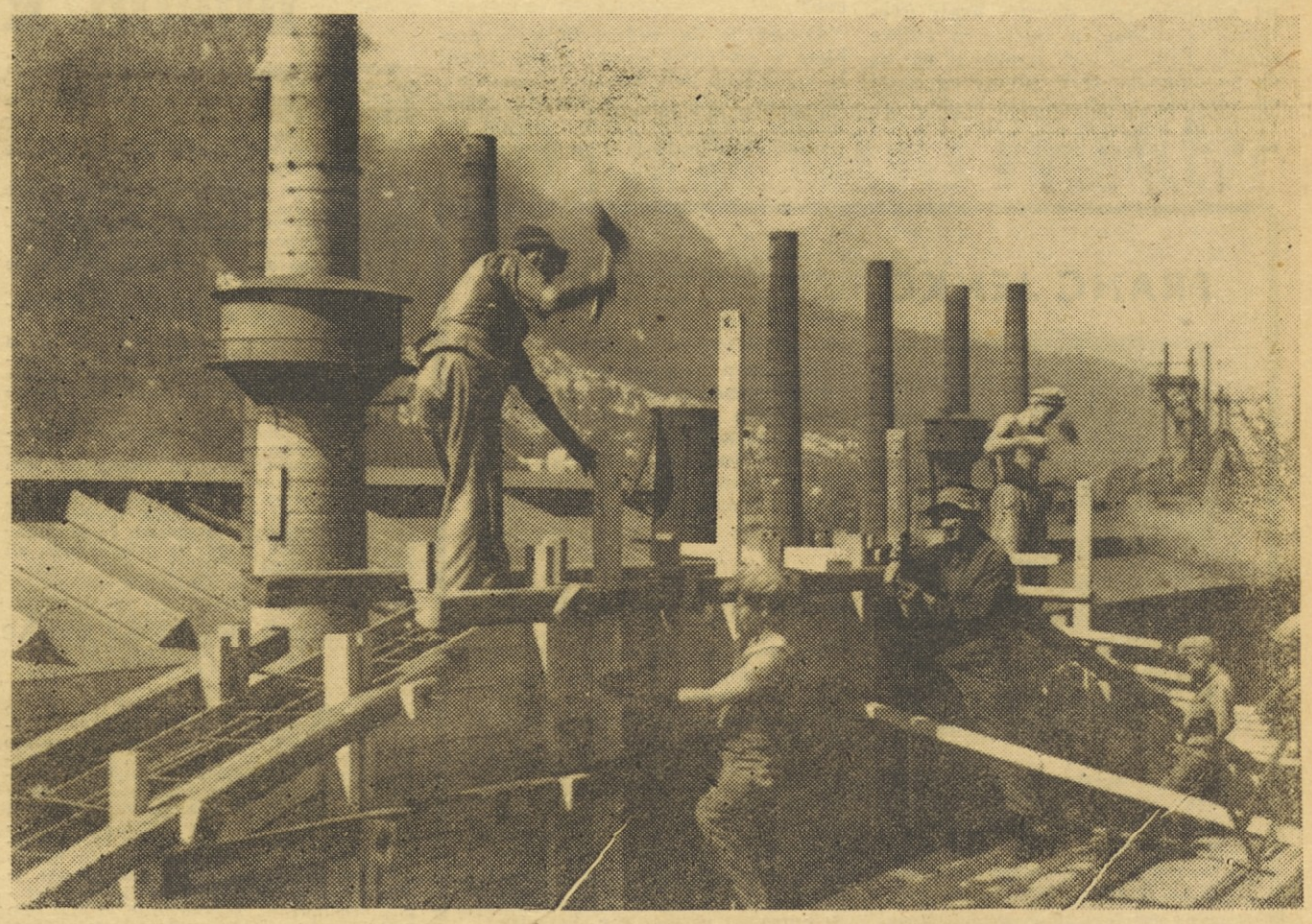

V TEJ ŠTEVILKI REPORTAŽA O JESENIŠKEM KOLEKTIVU

NAŠA ANKETA

Naj takoj na začetku povemo, da smo imeli dober namen, ki se nam je le delno izpolnil. Po objavi članka »Več samostojnosti obratnim delavskim svetom« — to je bilo še septembra — v katerem smo posredovali pripombe posebne komisije Republiškega sindikalnega sveta glede delavskega upravljanja pri nas, smo razposlali po nekaj predsednikom delavskih svetov in sindikalnih podružnic po dvoje vprašanj, da bi slišali njihovo mnenje o pripombah komisije. Razen tega smo postavili nekatera vprašanja še vodilnim ljudem v našem podjetju. Ostalo pa je večidel le pri naši dobri volji. Vprašanja smo poslali v začetku oktobra, do danes pa smo dobili samo štiri odgovore kljub temu, da smo jim po dvakrat pisali in z nekaterimi tudi telefonsko govorili. Odzvala se je le četrtina anketirancev.

Čisto brez koristi pa naš trud le ni bil. Tudi v dveh treh odgovorih najdemo tehtne misli in priporočila, kar bo vsekakor prispevalo k boljšemu upravljanju in delu delavskih organov upravljanja. Konec koncev je že tako, da je treba za marsikatero stvar veliko govoriti, da se premakne naprej. Ta namen pa smo dosegli.

JERNEJ PERNE, predsednik osrednjega delavskega sveta.

S pooblastili tudi odgovornost

● *Kaj je vodilo osrednji delavski svet, da doslej ni dal obratnim delavskim svetom na razpolago dela sklada skupne porabe?*

Kolikor je meni znano, tega doslej ni še nihče zahteval, to pa zato, ker se struktura edinic nenehno menja. Člani delavskih svetov tudi dobro vedo, da tega denarja ne more nihče zapravljati za njihovim hrbtom. Samo po sebi pa je tudi razumljivo, da bi bile z razdelitvijo denarja razdeljene tudi družbene odgovornosti in obveznosti, ki pa včasih sklade celo presegajo. Sicer bo pa nujno, da se o tem osrednji delavski svet pogovori. Boriti pa se bomo morali nenehno proti lokalpatriotizmu in varovati moč in enotnost podjetja, ker je to tudi v interesu skupnosti.

● *Kako naj bi delili čisti dobiček podjetja?*

Dejstvo je, da hoče vsak zase najugodnejši kriterij za delitev. Pošteno pa bi bilo, da dobi priden delavec v pasivni edinici prav toliko, morda le malo manj kot v visoko aktivni. Posebej zdaj, ko se že mnogo dela v akordu in je že delno stimuliran za svoje prizadevanje. Nihče pa ni kriv, če mora delati v edinici, ki je pod težo razmer zašla v težave.

● *Kako bi se obratni delavski sveti še bolj uveljavili?*

Odgovor na to vprašanje sem nameraval dobiti na posvetovanju, ki ga je priredil okrajni sindikalni svet v Ljubljani prvega oktobra. Iz referata tovariša Jagra sem zvedel, da je pri nas še skoraj najbolje. Še bolj pa se bodo naši obratni sveti uveljavili z delom in iniciativo edinic samih. Tam so tudi opozorili na to, da so delavski sveti precej ogroženi od administracije. Za nas to ne drži. Paziti pa moramo, da se tudi pri nas ne bi kaj takega zgodilo.

JOŽE LORENČIČ, predsednik sindikalnega odbora Gradisa

Sem za 50 : 50

● *Kaj je vodilo osrednji delavski svet, da doslej ni dal obratnim delavskim svetom na razpolago dela sklada skupne porabe?*

Kot mi je finančna in gospodarska problematika podjetja poznana, osrednji delavski svet ni dal dela sklada skupne porabe obratnim svetom zato, ker so bila sredstva relativno majhna in bi prišlo z razdrobljenim skladom na edinice tako malo, da bi bila uporaba neekonomska.

● *Kako naj bi po tvojem mnenju delili čisti dohodek podjetja?*

Kakršen je položaj danes, menim da je najsmotrneje, da ostanemo pri 50 % po realizaciji in 50 % po finančnem efektu. S tem je dano nekakšno srednje merilo, vendar pa tudi spodbuda za večjo storilnost in boljše gospodarjenje. Stremeti pa bi se moralo predvsem za tem, da stimuliramo predvsem tiste edinice, ki se trudijo in skrbe za napredek.

● *Kako bi se obratni delavski sveti še bolj uveljavili?*

Obratni delavski sveti bi se še bolj uveljavili, če bi bili vsi njihovi člani seznanjeni s celotno problematiko edinice in podjetja v celoti. Morda bi bilo umestno prirediti seminar za člane delavskih svetov, na katerem bi predavatelji iz podjetja obrazložili celotno organizacijo podjetja, način poslovanja, materialna sredstva, finančni letni plan, način finančnega poslovanja, problematiko kadrovanja in podobno.

V obratne delavske svete pa je treba izbirati zares ljudi, ki bi se z veseljem lotili te družbene odgovornosti, kajti ni dovolj, da je samo dober delavec, pošten itd., ampak naj ima vse pogoje za nadaljnje izgrajevanje in voljo do dela v delavskih organih upravljanja. Šefi gradbišč in gradbenih vodstev bi morali bolj vzgojno vplivati na delavske svete in jim prepuščati več samoiniciative, ne pa da se k besedi oglašajo le oni. Zasedanja so tudi še preveč na redko in se izgovarjajo, da nimajo kaj razpravljati. Tudi dnevni redi niso dovolj preštudirani in največkrat sestavljeni na hitro roko. Zasedanja pa so marsikdaj utrudljiva in moreča, ker govore o samih številkah. Pomenimo se po domače, v razumljivem jeziku, kajti ni je stvari pa četudi je še tako zamotana, ki bi se je ne dalo tako raztolmačiti, da bi jo tudi poslednji delavec razumel.

Razen tega pa mislim tudi, da članom delavskih svetov ne nalagamo posebnih zadolžitev v delavskem svetu, kar je slabo. Mimo tega se še sindikat premalo zanima za njihovo delo.

Ing. JOŽE URŠIČ, tehn. direktor.

Gradis bi prenehal biti enotno podjetje

● *Kaj mislite glede vpliva obratnih svetov na nameščanje uslužbencev?*

Danes je še vedno najtežji problem v podjetjih sploh, dobiti dovolj ni sposobnih uslužbencev (inženirjev, tehnikov, delovodij in drugih). Soodločanje delavskih svetov edinic pri nameščanju kadrov bi se torej ne moglo nanašati na sprejem novih, ker bi v glavnem itak morali vzeti to, kar se dobi, temveč v tem, *da bi se delavski sveti edinic upirali premestitvi strokovnih kadrov iz edinice drugam.* Taki primeri so že bili. Če pa bi bilo tako, potem nikoli ne bi mogli organizirati novih gradbišč, kot so n. pr. gradbišče na Avtocesti ali pa pomagali gradbiščem, ki dobe nove velike naloge. *Gradis bi prenehal biti enotno podjetje.* Zato po mojem mnenju mora biti centralno upravljanje vse, kar je kritično, torej tudi razporejanje teh kadrov. To nikakor ni v nasprotju z delavskim upravljanjem. Premeščanja kadrov iz edinice v edinico pa je zamotan problem, ki ga bo treba nekoč posebej obdelati.

Naj ob tej priložnosti povem še svoje misli o delu delavskih svetov v edinicah.

Kolikor opažam se centralni delavnicah.

ski svet, prav tako pa tudi delavski sveti edinic, s proizvodnimi problemi sploh ne ukvarjajo. Saj so stalno na dnevnem redu le plače, terenski dodatki, bilančna poročila in razdelitev dobička. Proizvodni problemi so pa pri nas najčešče specifični po edinicah. Mislim, da so prav *proizvodni problemi tisti, s katerimi bi se morali delavski sveti edinic bolj ukvarjati.* To so akord, nadure, organizacija dela, storilnost dela, higiensko-tehnična zaščita,, izostanki, fluktuacija, zimsko delo, boleznine, stanovanjski problemi itd. Na to polje pri nas delavsko upravljanje še ni poseglo čeprav je ravno tukaj še toliko dela, ki ga ravno ti organi morajo opraviti.

FRANC JENKO

Dne 4. oktobra se je pri Škofji Loki smrtno ponesrečil zaslužen član našega delovnega kolektiva tovariš Franc Jenko, star 28 let. Po poklicu je bil mizar, pri Gradisu pa je bil tri leta in nas je izguba zvestega in marljivega tovariša močno prizadela.

Tisti dan je bil ravno na dopustu in se je s tovarišem peljal na motorju. Pri Jepreči je trčil v osebni avto in se smrtno ponesrečil.

Na zadnji poti ga je spremila velika večina kolektiva, ob odprtem grobu pa se je od njega v imenu vseh Gradisovcev poslovil Martin Pižent. Tovariša Jenka bomo ohranili v častnem spominu, njegovi družini pa izrekamo iskreno sožalje.

FRANC SAJEVIC

Dne 15. novembra 1958 nas je nenadoma zapustil žadet od srčne kapi tov. Franc Sajevic, star 58 let, čuvaj na gradbišču v Kardeljevi ulici.

Tovariš Sajevic je bil dolgoletni član našega kolektiva. Službo je nastopil leta 1949 na gradbišču HC Medvode, nato je bil premeščen na gradbišče Grosuplje, po končanih delih v Grosupljem pa k gradbenemu vodstvu v Ljubljano. Službo je opravljal vestno. Tov. Sajevica bomo ohranili v trajnem spominu.

Na pobudo osnovne organizacije Zveze komunistov koprskega gradbišča so se sestali sekretar partijske organizacije, izvršni odbor sindikalne podružnice ter delavski svet na skupno posvetovanje, na katerem so se najprej pomenili o pismu Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Ta razprava pa jih je spodbudila, da so se pogovorili tudi o vrsti zadev, ki tarejo delavce tega gradbišča.

Koristen dogovor

Predvsem je treba pohvaliti pobudo osnovne organizacije komunistov, ki je priredila ta razgovor, saj se je aktivnim družbenim delavcem koprskega gradbišča ponudila priložnost, da so povedali, kaj njih in delavce teži. Sploh je treba reči, da je takih razgovorov po naših gradbiščih še dokaj malo, da delavce mnoge stvari prizadevajo, ne najdejo pa poti do sindikalnih odbornikov ali drugih družbenih delavcev na gradbišču, ki bi pokrenili, da bi se razmere tudi popravile. Potlej se samo govori okrog vogalov, zabavlja in se včasih tudi čisto brez potrebe ustvarja nerazpoloženje, saj bi se kmalu pojasnilo, da je slaba volja včasih čisto odveč. Ker pa nihče ne vpraša, tudi odgovora ne more dobiti in to daje potem povod za slabo voljo in hudo kri.

Pa poglejmo, o čem so se pomenili na tem posvetovanju!

Potem ko so se seznanili z vsebino pisma Centralnega komiteja, so sami naglasili prav to, kar smo v tem uvodu povedali, da so se zbrali pravzaprav zato, da bi zapažene napake javno povedali. Mimo tega pa so ugotovili še to, da je premalo povezave med posameznimi organizacijami v podjetju in med komuno, kar bi bilo treba v bodoče popraviti.

Blaž Lipič, sekretar organizacije komunistov, je najprej opozoril na to, da prihajajo hladni dnevi in delavci ne najdejo prostora, kjer bi se lahko pogreli in posušili. Šef gradbišča je nato predlagal, naj bi v vsaki baraki uredili po eno sobo, postavili vanjo peč in električni kuhalnik, da bi si mogli delavci skuhati toplo pijačo. No, brž so ugotovili, da kuhanje ne bi bilo primerno, ker so barake lesene in bi bila nevarnost, da bi se vnele. Delavci lahko dobe toplo vodo v kuhinji, če pa je bolan, si lahko v kuhinji skuha čaj.

Šef gradbišča je predlagal, naj bi v naselju uredili večjo sobo kot ambulantno sobo, ki bi jo pozimi tudi ogrevali. V njej bi prebivali lažji bolniki, ki jim je zdravnik odobril le nekaj dni bolovanja. Tu bi bili pod nadzorom in se ne bi moglo več dogajati, da bi hodili delavci okoli, namesto, da bi ležali, kakor jim je predpisal zdravnik.

Lazar Jurinčič je grajal, ker delavcem ne izplačujejo potnih stroškov desetega v mesecu, kakor je to določeno. Sklenili so, da se je treba tega nepreklicno držati. In še je nanesla beseda na menzo. Delavci se pritožujejo, da je večerja v menzi preslaba, ob nedeljah je pa sploh ni. O tem naj razpravlja posebej kuhinjski odbor, glede večerje ob nedeljah pa naj sklepajo na sestanku abonentov.

In še so sklenili, naj sindikat nabavi okvire za časopise, ki bodo na razpolago delavcem v klubski sobi, glede ozimnice pa so sklenili, da se takoj nabavi, pri čemer naj predsedniku sindikalne podružnice pomaga tovariš Žabkar. Uprava gradbišča pa bo v mejah možnosti oskrbela prevoz . . .

Tako je beseda dala besedo in ob vsaki se je porodil koristen sklep. Zdaj ostane le še to, da bodo sklepi tudi zares izvršeni, o čemer bi moral skrbeti sindikat.

— c —

Dopisujte v naš list!

Nagrajeni delovodje, strojniki in skladiščniki

Na podlagi sklepa delavskega sveta podjetja na zasedanju dne 9. IX. 1958. glede nagrajevanja delovodij, strojnikov in skladiščnikov za vzoren red na deloviščih in vzorno vzdrževanje strojev je tehnični kolegij odločil, da se nagrade:

Farkaš Štefan, strojnik na stavbišču TE Šoštanj, gradbeno vodstvo Celje z 8.000

Hari Peter, delovodja na stavbišču »Stolpnice«, gradbeno vodstvo Ljubljana z 10.000

Lukežič Alojz, delovodja na stavbišču gimnazije na Jesenicah, gradbišče Jesenice z 10.000

Mihalič Viktor, strojnik na stavbišču AC Krško, Centralni obrati Ljubljana z 10.000

Obid Ignac, strojnik na mešalcu na stavbišču gimnazije na Jesenicah, gradbišče Jesenice z 8.000

Ojsteršek Jože, delovodja na stavbišču gimnazije v Hudinji, gradbeno vodstvo Celje z 7.000

Petrič Alojz, skladiščnik, gradbišče Koper z 8.000

Škapar Ludvik, strojnik na derezini na stavbišču Novi jašek, Velenje, gradbeno vodstvo Celje, z 8.000

Štegar Avgust, strojnik na žerjavu, sedaj na stavbišču gimnazije na Jesenicah, CO Ljubljana z 10.000

Zgoraj navedeni zneski so bruto zneski in je od njih odbiti predpisane dajatve. Netto zneski so za 40 % nižji.

Ker nekatere edinice niso poslale nobenih predlogov, ni z njihovih področij v gornjem spisku tovarišev iz teh edinic.

PRIZNANJE našim kegljačem

Komisija kegljaških športov Jugoslavije je ob zaključku skupščine in na podlagi predloga KZ Slovenije podelila med drugimi kegljači iz Jugoslavije priznanja za uspehe, ki so jih dosegli tudi Gradisovi kegljači moške in ženske ekipe v pretekli sezoni.

Naslove za mojstre kegljanja Zveze kegljaških športov Jugoslavije so si pridobili: Dora Klemenčič, Milena Pirc, Bernarda Smrajc in Mlakar Franc.

Vsi imenovani so prejeli tudi zlate značke rekorderjev.

Zlate značke rekorderjev sta si osvojila: Rudi Cotič, Silva Gorjan.

Srebrne značke rekorderjev pa so si osvojili: Ivo Praprotnik, Anton Martinšek, Ivo Premk, Francka Erjavec, Piškur Nuša, Ljuba Tome in mladinec Franc Nemanič.

Poleg teh značk rekorderjev so v glavnem isti tekmovalci prejeli še bronaste značke rekorderjev. Za pridobitev teh naslovov je potrebno, da se dosežejo normirani rezultati na mednarodnih, zveznih, republiških in medmestnih tekmovanjih ter ni za registracijo dovolj, če se dober rezultat doseže n. pr. na prijateljskih ali trening tekmah.

Lep uspeh kegljaške moške ekipe Gradisa

V nedeljo, dne 16. novembra 1958 je bilo zaključeno na štiristeznem kegljišču Gradisa v Ljubljani republiško prvenstvo moških ekip v borbenih partijah (10 tekmovalcev v mednarodnem slogu). V finalno tekmovanje se je plasiralo 24 klubov iz Slovenije, ki so si to pravico pridobili na predtekmovanju po okrajnih kegljaških podzvezah v jesenskem in spomladanskem delu tekmovanja, kjer je nastopilo 150 klubov. Finalno tekmovanje je bilo dve nedelji tako, da so lahko nastopila vsa moštva. Tekmovanje je bilo zelo utrudljivo, saj je bilo potrebno tekmovati na štirih stezah in je trajal en nastop kluba štiri ure. Gradisovo moštvo je nastopilo v močni konkurenci z SD Ljubljano in SD Triglavom iz Kranja. Favorit tega tekmovanja je bil Triglav.

Po zelo razburljivi igri, kjer je Gradisovo moštvo vodilo do četrtega nastopa, je našo ekipo najprej prehitelo moštvo Ljubljane, nato pa še moštvo Triglava tako, da je Gradis na tem tekmovanju zasedel častno četrto mesto. Uspeh je pomemben še zato, ker med drugim in četrtim mestom ni v številu podrtih kegljev velike razlike. Prepričljivo pa je zmagalo moštvo Konstruktorja, ki je imelo izreden dan in ni bilo v njihovem moštvu slabe točke. Rezultati prvih petih moštev so naslednji: Konstruktor (Maribor) 1714 kegljev, Ljubljana 1674 kegljev, Triglav (Kranj) 1656 kegljev, Gradis (Ljubljana 1644 kegljev, Lokomotiva (Maribor) 1606 kegljev.

M. A.

Odgovor na rubriko »Ali že veste?«

Pod tem naslovom je bilo v zadnji številki objavljeno, da se spodaj podpisani upiram naročiti Gradisov vestnik. Mislim, da je na tako samovoljno obtožbo potrebno pojasnilo.

Res je, da sem nekoč rekel, da ne vem, zakaj ne dobivam časopisa. Toda nihče me ni vprašal, če bi se želel naročiti nanj. Prav zato tudi ne more biti govora o kakem »upiranju starega člana kolektiva«. Povsem pa se strinjam s piscem, da tako upiranje, če bi bilo resnično, ne bi bilo umestno. Zato naj se v bodoče take stvari prej preverijo, preden jih dajo v časopis, saj mečejo po krivem slabo luč na enega izmed članov kolektiva.

Franc Zakrajšek

Opomba uredništva: Kakor smo naknadno ugotavljali, je šlo takrat za to, ali naj se naročnina za list odtegne pri izplačilu osebnih dohodkov. Tovariš Zakrajšek se s tem ni strinjal, ni pa nikdar dejal, da lista ne bo naročil.

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno.

ALI ŽE VESTE?

Sestanek ljubljanskih vajencev. — Pred nedavnim je bil sestanek ljubljanskih vajencev, ki se ga je udeležilo 53 do 66 vajencev. Hlišč in Šajt sta bila neopravičeno odsotna — bila sta na »fušu«. Tu veljata že nekaj časa za najbolj nedisciplinirana vajenca v Ljubljani. Inženir Vasle je opozoril vajence na red in čistočo v domu in na disciplino pri delu. Med drugim so se dogovorili, naj bi sobni starešine izvolili iz svoje srede poseben odbor, ki naj skrbi za življenje v domu, ker imajo nekateri v šoli slabe ocene, bodo ustanovili krožke. Zmenili so se še, da bo prihodnji sestanek takoj po praznikih. Ker smo že povedali imeni najslabših vajencev, povejmo še ime najboljšega. Ta je Sreto Zakič.

Jože Lorenčič — predsednik mariborske podružnice. — Predzadnjega oktobra se je že sestal novoizvoljeni izvršni odbor mariborske sindikalne podružnice in se konstituiral. Za predsednika je bil izvoljen Jože Lorenčič. Postavili so še šest komisij (kultura, šport, mladina, HTZ, dopisništvo in blagajna vzajemne pomoči).

Delavski svet gradbenega vodstva Ljubljana je zasedal 14. 11. Pregledali so tričetrtletno bilanco in se pogovorili še o drugih tekočih zadevah. Odredili so, da bodo začeli s kontrolo bolnikov, ker se dogaja, da hodijo »bolni« delat drugam. Za izpolnitev novega plana v letu 1959 bodo potrebovali veliko delavcev, ki jih pa sedaj nimajo. Delavcem iz Medjimurja so obljubili nagrado, če pripeljejo seboj še po kakšnega kvalificiranega delavca. Ob koncu so še sklenili, da bodo za praznik republike pridelili proslavo.

Občni zbor obrata gradbenih polizdelkov v Ljubljani je bil sredi novembra. Občnemu zboru je prisostvoval tudi direktor našega podjetja Keržan Hugo, ki je razložil pesrpektivo razvoja tega obrata. Razprava pa se je sukala največ okrog stanovanjskih problemov. Od vseh zaposlenih je nov izvršni odbor podružnice volilo 93 ali 88,5 odstotka.

SAMI MED SEBOJ

Čigavi smo?

Hm, ta je pa lepa, bo marsikdo dejal. Le čigavi neki naj bi bili, če ne Gradisovi! Gradisovci smo — to je vsakomur vendar jasno!

Ali res? Ali je to res tako jasno?

Dovolite, da v tem malce podvomim. Pa ne zato, ker morda jaz o tem ne bi bil prepričan, pač pa zavoljo nas samih, ker to pozabimo prav takrat, ko tega ne bi smeli.

Bilo je na Pohorju. Prav tisti dan so odpirali novi počitniški dom, ponos vseh naših delovnih kolektivov. Pred domom sta stala dva delavca. Že na prvi pogled se jima je videlo, da nimata znancev. No, kmalu smo bili v tovariškem razgovoru. Mizarja sta, ki sta tudi nekaj časa delala pri gradnji doma. Na Pohorje ju je poslala edinica iz Škofje Loke. No, do tu ni še nič posebnega. Potlej sta še povedala, da ju na otvoritev ni nihče povabil in sta pač sama prišla, ker sta po drugih zvedela, da bo tisti dan otvoritev. Eden izmed njiju, če se prav spomnim, je celo predsednik sindikalne podružnice v Škofji Loki, ali pa vsaj njen odbornik.

— Kako, da vas niso vabili?

— Ne vem...

— Ali je to navada?

— Ja, navada. To bi težko rekel. Kolikor jaz vem, živo »tuji« ljudje na gradbišču res precej ločeno od ostalega kolektiva. Kadar skličejo sindikalni sestanek, ali imajo kakšno prireditev ali kaj podobnega, na »tuje« skoraj redno pozabijo..

»Tuji«? Vprašal sem še v Mariboru, Velenju, Celju... Bo kar držalo, so odgovarjali. Pozabimo pač.

In zdaj? Čigavi smo?

Predvsem tole: človek bi pričakoval, da se bo vsak delavec, ki pride z drugega gradbišča, povsem zlil z novim kolektivom in postal njegov enakopraven član. Da, povsem enakopraven član! Le zakaj neki naj bi bil prikrajšan, če je službeno premeščen na drugo gradbišče, da bi jim pomagal pri izpolnjevanju njihovih nalog? O ne, ne njihovih, marveč naših skupnih nalog!

Vsi smo člani enega samega podjetja, od nas vseh je odvisen naš napredek in — če hočete čisto konkretno — tudi dohodek. Če gre nekemu izmed naših kolektivov slabo, smo mu dolžni vsi priskočiti na pomoč, ker smo en sam veliki kolektiv z istimi cilji in prizadevanji. Čemu bi se potem ločevali: ta je iz Škofje Loke, oni iz Velenja, ta iz Kidričevega, ta iz Maribora itd.?

Konec koncev pa ne smemo pozabiti, da smo vsi člani pravzaprav ene in iste sindikalne organizacije, ki nas vse druži in ki je dolžna poskrbeti za slehernega svojega člana, pa naj je s tega ali onega gradbišča, »na posodo« ali stalno zaposlen. Tam, kjer delamo, tam je naša sindikalna organizacija, tam je tisti naš delovni kolektiv. Med nami ne more biti razlike. In če imamo sindikalni sestanek, se ga bomo udeležili vsi, ne pa samo tisti, ki so stalno tam. Če je nekomu potrebna na primer pomoč, naj jo išče v tistem delovnem kolektivu, kjer dela. Ta pa naj se potem dogovarja z njegovo matično edinico, če se ji zdi to potrebno.

Čas je, da s takim razločevanjem, s tujo besedo se temu reče diskriminacija, tudi pri nas prenehamo in da smatramo vse člane kolektiva za enakovredne, ne pa da govorimo o »naših« in »tujih« — Gradisovcih.

Ali ni tako?

Vlado Jarc

Ljubljanska mladina je zborovala

Sredi oktobra so imeli mladinci ljubljanskega gradbišča svojo redno letno konferenco mladinske organizacije. Konference so se poleg 65 mladincev udeležili še predstavniki družbenih organizacij ljubljanskega gradbenega vodstva.

Sekretar mladinske organizacije je v poročilu nanizal vzroke, zakaj mladina doslej ni bila aktivna v družbenem življenju kolektiva. Predvsem je naglasil, da pri nas še vse premalo skrbimo za mladino in njeno ideološko vzgojo. Čisto razumljivo je, da se mladi delavci ne morejo aktivno družbeno udejstvovati, če ne poznajo našega družbenega in gospodarskega sistema ali celo našega podjetja, da ne omenim posebej problemov delavskega upravljanja v našem podjetju. Zato je ena izmed prvih nalog, da mladincem pojasnimo njihove pravice in dolžnosti kot članov kolektiva in kot delavcev s samoupravnimi pravicami.

Nedvomno je tudi pri nas nekaj mladincev, ki so že dozoreli za aktivno družbeno delo, a vendar ni niti enega v delavskem svetu ali upravnem odboru. Na sedmem kongresu ZKJ je bilo jasno naglašeno, da je družbena odgovornost mladine najboljša osnova za njeno socialistično, politično in ideološko vzgojo. Mladina naj raste in se uči v praksi delavskega upravljanja, nase naj prevzema odgovornosti. To je zanjo najboljša šola.

Med drugim so se v razpravi dotaknili mnogih perečih vprašanj mladih delavcev. Predlagali so, naj bi vsaj po nekaj mladincev redno vabili na sestanke osnovne organizacije Zveze komunistov, prav tako pa naj bi sestanke mladine redno obiskoval vsaj po en član osnovne partijske organizacije. Tako bi ti organizaciji med seboj tesneje povezali.

V organizacijo Ljudske mladine so sprejeli na tej konferenci še 27 novih članov. Sprejeli pa so še vrsto sklepov, s katerimi bi poživili delo te mladinske organizacije.

Leon Petrič

Strelci-kovinarji na Štajerskem

Predno bi začeli opisovati naše potovanje, oziroma gostovanje, mi je dolžnost, da predstavim našim kolektivom strelsko družino pod imenom »Gradis Kovinar«.

Družina je bila ustanovljena leta 1953. ter registrirana pri OSO Ljubljana. Šteje 35 članov, od tega 20 aktivnih. V tem številu so všteti tudi vajenci. Z ozirom na število zaposlenih, je število članstva premajhno, toda na specifičnost dela v CO Ljubljana ni možnosti za povečanje članstva. Mnogi, ki imajo veselje do strelskega športa, so raztreseni po terenu naših edinic ter se vračajo pozno na jesen na svoje mesto.

Naša SD, čeravno majhna po članstvu, je vendar dosegla lepe uspehe kljub velikim finančnim težavam. Udejstvovali smo se v vseh večjih tekmovanjih, določenih s programom Strelske zveze Slovenije ter v sorazmerju s številnimi SD v Ljubljani dosegli dobre uspehe.. Težave, ki jih je imela naša SD so bile tudi v tem, ker nismo imeli na razpolago orožja ter smo z eno samo puško tekmovali in vadili. Letos se je bistveno spremenilo. Ob koncu lanskega leta smo dobili majhno dotacijo od Občinskega strelskega odbora Ljubljana Moste, kar nam je omogočilo nabavo dveh novih pušk. Pri tem ne smemo pozabiti na našo sindikalno podružnico, ki nam je gmotno priskočila na pomoč v zelo kritičnih časih. Levji delež pa je prispevalo podjetje ter nam zelo omogočilo naše športno delo, za kar iskrena hvala.

Po tekmovanju z brigadami na AC ter drugimi SD po Dolenjski na čast »borb na Sutjeski« in »Dneva vstaje« smo se odločili, da obiščemo strelske družine po naših gradbiščih. Na otvoritvi našega počitniškega doma na Pohorju smo se spoznali s posameznimi predstavniki teh društev in se dogovorili za prijateljsko tekmo. Dne 18. oktobra smo obiskali SD Gradis Soštanj. Veseli in z navdušenjem so nas sprejeli. Tekmovali smo samo v stoječem položaju z desetimi streli. Zmagala je naša ekipa, in sicer 524 : 388.

Ekipa, ki je dosegla lani prvo mesto na strelskem tekmovanju gradbenih podjetij Slovenije.

Prenočili smo v Mariboru, kar se nam je zelo prileglo, saj smo napravili dolgo pot. V hladnem jesenskem jutru smo krenili na Studence, kjer so nas sprejeli tovariši CO Maribor. Za tekmovanje je bilo pripravljeno vse. Padli so prvi streli, nekomu boljše, nekomu zopet slabše. Končni rezultat je pokazal minimalno razliko desetih krogov v korist Ljubljančanov, kar pomeni, da so bili Mariborčani trd oreh.

Cilj našega obiska niso bile zmage, ampak to, da se razgiba ta šport pri našem podjetju. To je šport, ki ni vezan na posebne prostore, ali drage športne rekvizite ter bi lahko sindikalna podružnica z malo propagande ustanovila vsaj družino.

Ludvik Snajder

Ankaran v številkah

Po zaključku letošnje sezone dajemo nekaj podatkov o delu našega počitniškega doma v Ankaranu.

OBISKOVALCEV PO MESECIH JUNIJ—SEPTEMBER

	Skupaj			
	delavcev in uslužb.	družin. članov	skupaj	nočnin
Junij	71	77	148	1674
Julij	85	197	282	3179
Avgust	98	207	305	3112
Sept.	62	55	117	1120
Skupaj	316	536	852	9085

	Delavcev			
	delavcev	družin. članov	skupaj	nočnin
Junij	40	31	71	686
Julij	40	69	109	1157
Avgust	51	109	160	1512
Sept.	46	34	80	643
Skupaj	177	243	420	3998

	Uslužbencev			
	uslužb.	družin. članov	skupaj	nočnin
Junij	31	46	77	988
Julij	45	128	73	2022
Avgust	47	98	145	1600
Sept.	16	21	37	477
Skupaj	139	293	432	5087

Kot je iz gornjih tabel razvidno, je svoj letni dopust izkoristilo v Ankaranu 316 naših delavcev in uslužbencev s 536 družinskimi člani. Število prijav v začetku sezone pa je bilo skoraj še enkrat tolikšno. Med letom se jih ponavadi precej premisli, kljub temu pa je kapaciteta doma bila premajhna za vse.

Zanimivo je primerjati, koliko je bilo od skupnega števila gostov delavcev in koliko uslužbencev. Gornja tabela daje te podatke. Če primerjamo samo člane kolektiva, je bilo delavcev 56 %, uslužbencev pa (skupaj z delovodji) 44 %. Če pa primerjamo vse goste, je bilo delavcev z družinskimi člani 49.3 %, uslužbencev z družinskimi člani pa 50.7 %. Če primerjamo nočnine, odpade na delavce in njihove družine 44.1 %, na uslužbence pa 55.9 %. Delavec je povprečno preživel v domu 9.5 dni, uslužbenec pa 11.8 dni.

Iz teh številk sledi, da so delavci pogosto šli na dopust sami, brez družin. Zaradi tega je razmeroma več delavcev letovalo v domu v mesecih, ki ne pridejo v poštev za družine s šoloobveznimi otroki. V juliju pa odločno prevladujejo uslužbenci s svojimi družinami.

Če primerjamo iste številke po posameznih letih, vidimo, da je letos prvič število delavskih gostov bilo večje od števila gostov iz vrst uslužbencev in da ta odnos z leti naglo raste v prid delavcev, saj še pred štirimi leti v Ankaranu delavca praktično ni bilo videti.

Svoj letni dopust je preživel v Ankaranu 14. Gradisovec od tega vsak 4. uslužbenec in vsak 22. delavec. Tu je odnos veliko slabši v škodo delavcev, vendar moramo upoštevati, da uslužbenci v ogromni večini stanujejo v mestih in le na tak način »pridejo na zrak«, dočim je od delavcev več kot polovica takih, ki imajo svoje družine na deželi in prežive svoj dopust pri njih.

Letos je znašala cena penziona 230 din na osebo. To je zelo nizka cena, če primerjamo dejanske stroške. Vendar je za člane kolektiva s slabim zaslužkom in številnimi družinami dom še vedno le težko dostopen.

Naši delavci torej čimdalje bolj prihajajo v naš počitniški dom. Prihodnje leto bo zaradi nove Pohorske koče število razpoložljivih ležišč sicer nekaj večje, vendar še daleč ne tako, da bi krilo vse potrebe. Nujno je torej, da zgradimo še dom na Pokljuki in da razširimo dom v Ankaranu. Domovi v hribih naj omogočijo izkoriščanje dopusta tudi v zimskih mesecih. Ankaran pa naj nudi užitek na morju vsem, ki ga žele.

Poleg rednih gostov sta po en dan preživeli v Ankaranu 402 osebi, ki so prišle 11-krat na nedeljski izlet. Vsi so prespali pod šotori, hrano pa so dobili po režijski ceni. Razen teh so hodili ob nedeljah na izlet v Ankaran številni posamezniki in manjše skupine. Vsi so bili gostoljubno sprejeti.

Še nekaj številk o porabljenih prehrambenih artiklih:

Gostje so pojedli mesa in mesnih izdelkov 5458 kg, maščob 948 kg, sladkorja 567 kg, kruha 2952 kg, moke, testenin in riža 940 kg in popili 1095 litrov mleka. Stroški za najvažnejše prehrambene artikle znašajo ca. 2.9 milijona dinarjev. Ekonomija v Ankaranu je na svoji vrtnariji pridelala povrtnine za ca. 527.000 din.

Na koncu mislim, da je prav, če pohvalimo vse osebje počitniškega doma, ki nas je prijazno in dobro postreglo. Prav posebno pa je treba pohvaliti upravnika tov. Satlerja za njegov trud in iniciativnost. *J. U.*

ALI IMAMO DOVOLJ VAJENCEV?

Naslednja tabela kaže število vajencev po posameznih edinicah in pa njihovo število v primerjavi s številom kvalificiranih delavcev, in sicer v oktobru letošnjega leta:

Edinica	Število vajencev	Število vajencev na enega kvalificiranega delavca	Število polkvalificiranih delavcev na enega kvalific. delavca
Gradbeno vodstvo Ljubljana	66	0.38	0.63
Gradbeno vodstvo Celje	59	0,22	0.69
Gradbeno vodstvo Maribor	54	0.21	0.53
Gradbišče Jesenice	10	0.125	0.67
Gradbišče Zalog	26	0.58	1.13
Gradbišče Koper	15	0.20	0.24
Gradbišče Ravne	9	0.10	0.46
Lesni obrat Škofja Loka	3	0.04	0.36
Obrat gradbenih polizdelkov, Ljubljana	0	0	0.83
CO Ljubljana in Maribor	45	0.13	0.09

Tabela kaže tudi podatke o številu polkvalificiranih na enega kvalificiranega delavca.

Z ozirom na pomanjkanje kvalificiranih delavcev je skrb za naraščaj in za kvalificiranje navadnih delavcev ena osnovnih dolžnosti šefov organizacijskih edinic in vodstva podjetja. Gornja tabela kaže, kako posamezne edinice to svojo dolžnost izvršujejo.

Pred vsemi vodi gradbišče Zalog, kjer pride na manj kot dva kvalificirana delavca en vajenec in na 20 kvalificiranih delavcev 23 polkvalificiranih. Zadovoljivo moramo smatrati tudi stanje na gradbenem vodstvu v Ljubljani. Gradbeni vodstvi Maribor in Celje ter gradbišče Koper imajo na pet kvalificiranih delavcev po enega vajenca, kar je že premalo. V vseh ostalih edinicah je število vajencev veliko premajhno in ga je nujno treba povečati. Izvzeti sta obe gradbišči na avto cesti, kjer vajencev niso mogli imeti.

J. U.

Prvič v Ankaranu

Lepi so moji spomini na letošnji dopust in tudi moja žena se dopusta lepo spominja. Marsikdaj sva že premišljala, da bi tudi midva odšla v naš počitniški dom, vendar — ustavila sva se ob denarju. Na Silvestrovo lani ali ko se je novo leto rodilo, da tako rečem, pa sva z ženo sklenila sporazum, da bova v minulem polletju od vsake plače oddelila delček za dopust. Seveda, vedela sva, da bo to le prvi kapital, saj je treba za dopust marsikaj nakupiti. Toda naj vam zaupam, ta najina »domača« akcija je uspela.

Dne 30. julija letos sva se pripeljala v Ljubljano. Preveč bi vas nadlegoval z opisovanjem pokrajine in s svojimi skrbmi, ali bom prišel na avtobus ali ne. In v Ljubljani, kako sem bil presenečen! Tovarišica Mila nama je prijazno svetovala, naj se povzpneva v avtobus, šofer Peter je pritisnil na vzvod in že smo krenili po lepih cestah.

Res, sedaj verjamem tistim, ki so mi pripovedovali, kako lepo se človek počuti, ko prvič zagleda morje. Ko smo izstopili v Ankaranu, se sam tam kar nisem znašel. Nisem vedel, ali naj bi občudoval morje ali lepo naselje našega podjetja. In sprejem! Prijazen upravnik nam je po kratkih formalnostih določal naša bodoča stanovanja. Midva z ženo sva stanovala v hišici, ki nosi naslov Medvode. Nismo se še dobro odpočili in že so nas povabili na kosilo. Obilno in okusno je bilo. O, pa ne samo prvi dan. Upravnik in Polona in druga dekleta v kuhinji so tako skrbeli za nas vse dni. In voda, kaj bi vam pripovedoval, topla, da le kaj. Še ponoči smo se kdaj hladili v morju.

Zvečer po izdatni večerji smo kegljali, nekateri balincali, gledali televizijske predstave. Nekoč pa smo se odpeljali z barko v Koper. Širi se to naše obmorsko slovensko mesto. Veliko novih hiš grade.

Še na neko prijetno stvar vas moram spomniti, dragi tovariši, namreč na tovarištvo, ki se je v našem domu razvilo v tolikšni meri, kot res nisem pričakoval. Z najrazličnejših gradbišč našega podjetja smo se znašli, se hitro med seboj spoznali, se šalili in razpravljali tudi o resnih stvareh, sprehajali in kopali.

Nikoli mi ne bo žal za najino šestmesečno varčevanje, saj nama je bilo v enem tednu vse to poplačano. Sedaj se počutim na svojem delovnem mestu še bolj zdrav in spočit.

Vinko Vajt Kidričevo

Kolektiv 253 ljudi našega gradbišča na Jesenicah bo ustvaril letos do konca leta za 350 milijonov din vrednosti. To pomeni, da bo vsak član tega kolektiva ustvaril okrog 1,2 milijona din. Kolektiv jeseniškega gradbišča sodi nedvomno med naše najboljše kolektive, tako povedo namreč v ljubljanski centrali. Kako živi in dela vam opisuje tale reportaža

Reportaža

IZPOD MEŽAKLJE

Vrh Mežaklje je brez snega. Na rateško stran so se vlačile megle. Padal je tisti droban jesenski dež, pri katerem se ne moreš odločiti, bi vzel s seboj dežnik, ali bi ga pustil doma. Po snegu diši. Pa ni daleč. Na Pokljuki ga že imajo do kolen. »Sicer si pa snega še ne želimo. Dela imamo še polne roke: na stolpnici, poslopju osemletke, najbolj pa nam nagaja vreme pri delih na železnici.« Tako pripoveduje šef gradbišča Franc Vovk.

Težka mehanizacija stoji. Pripeljali so jo z gradbišč na avtomobilski cesti. Lepo očiščeni svetloruméni stroji so razvrščeni na prostoru med barakami. Čakajo. Žreta jih čas in slabo vreme.

Delavci hodijo mimo, pogledujejo stroje in nebo.

»Prekleto...«

Nihče ne reče ničesar. Kaj naj bi tudi rekli? Tako daleč še nismo, da bi znali vremenu ukazovati. Na tihem računajo: vsaka ura toliko in toliko tisočakov, vsak dan toliko. Če bomo še dolgo stali, nam bodo tile stroji pri obračunu preklicano v napoto. Konec koncev je res čisto vseeno, ali stoje v Ljubljani, saj v takem času tudi drugod ne bi imeli dela.

Tako je bilo tisti dan, ko me je pot zanesla h Gradisovcem pod Mežakljo.

»Začniva kar od kraja. Boste morda kavo? Reprezentančnega sklada imam natanko tisoč dinarjev na mesec.« S šefom sva sedla v pisarno, ki so jo namestili v stanovanjskem bloku. Izpraznili so pet sob. Stanovanjska stiska je huda.

»Po planu bi morali napraviti letos za 300 milijonov dinarjev. Predvidevamo pa, da bomo prišli do konca leta na 340 do 360 milijonov.«

Napravimo majhno primerjavo. Realizacija tega gradbišča se je gibala zadnja leta takole:

1953	419,041.157.—	1956	97,506.199.—
1954	411,209.508.—	1957	159,490.133.—
1955	197,492 540.—	1958	340,000.000.—

Vse torej kaže, da še niso dosegli ravni iz leta 1953. Leta 1956 in 1957 je nastal v gradbeništvu velik zastoj zaradi naše celotne preusmeritve na družbeni standard. Kolektiv jeseniškega Gradisa pa je gradil večinoma industrijske objekte in jih je ta preusmeritev še toliko bolj prizadela. Za naslednje leto pa predvidevajo, da bodo že močno posegli v realizacijo v letu 1953 in prišli na pol milijarde dinarjev.

Če pa realizacijo v posameznih letih primerjamo s številom delavcev, se podoba precej spremeni. Ugotovimo, da se je storilnost dvigala iz leta v leto. Leta 1953 je odpadlo na enega zaposlenega 725 tisoč dinarjev, naslednje leto dvajset tisoč več, leta 1955 že 914 tisoč, potlej je ta številka padla na 727 tisoč in se lani dvignila na milijon, letos pa na milijon 270 tisoč dinarjev. To je vsekakor zelo pomemben uspeh

Kaj so delali letos?

Najprej je stolpnica s proračunsko vrednostjo 109 milijonov dinarjev, osemletka za 140 milijonov, Siemens-Martinova peč za 98 milijonov, most na cesti Lesce-Bled letos za 10 milijonov (skupaj 28 milijonov), vodni rezervoari na Pokljuki za 21 milijonov, za 10 milijonov dinarjev je bilo drenažnih del v Vintgarju in zdaj so na koncu leta prevzeli še za 50 milijonov dinarjev del od Jugoslovanskih železnic.

Naš jeseniški kolektiv je prevzel gradnjo ene izmed treh stolpnic na Jesenicah. Gradnjo druge stolpnice je prevzelo jeseniško podjetje »Sava«, tretje pa gradbeno podjetje iz Nove Gorice. Obe podjetji sta začeli graditi precej prej. Med vsemi tremi delovnimi kolektivi se je razvilo letos zagrizeno tekmovanje. Kdo bo boljši? Kdo bo prvi postavil smrečico vrh stavbe? Kdo bo dela kakovostneje opravil.

Naš kolektiv je slavil veliko zmago. Smrečico so postavili, ko je bil kolektiv »Save« pri devetem nadstropju, Nove Gorice pa pri osmem. Naši so gradili z žerjavom, medtem ko sta imeli sosednji podjetji dvigala. Zavoljo tega žerjava so bili še v »Gorenjskem glasu«. Nek dopisnik se je spotaknil ob to, da žerjava niso postavili med dve stolpnici, da bi služil pri gradnji obeh.

»Ta se na gradnjo nič ne razume«, je pripovedoval tov. Vovk. »Naše na občini sem komaj prepričal, da je naš žerjav polno izkoriščen in da bi sosednjemu podjetju mogel služiti samo ponoči. Lahko si predstavljate, da je polno obratoval, saj smo gradili vsako etažo povprečno komaj pet dni.«

Na stolpnici se je naš kolektiv posebej pohvalil s kakovostjo betona. Pri vsaki plošči so dosegli okvirno marko 300, kar je precej več kot pa je predpisano. Imeli so dober agregat, mešali pa z anhovskim cementom, za katerega je znano, da je z njim težko doseči visoke marke. Posebne težave pa so imeli z opeko pri gradnji spodnjih etaž. Opeka bi morala biti marke 220, dobili pa so tako, ki se niti zdaleč ni približala tej marki, zato so tiste zidove zabetonirali.

Likof na stolpnici, ki so jo na Jesenicah zgradili v rekordnem času. — Začeli so 15. aprila, likof pa so proslavili 13. septembra.

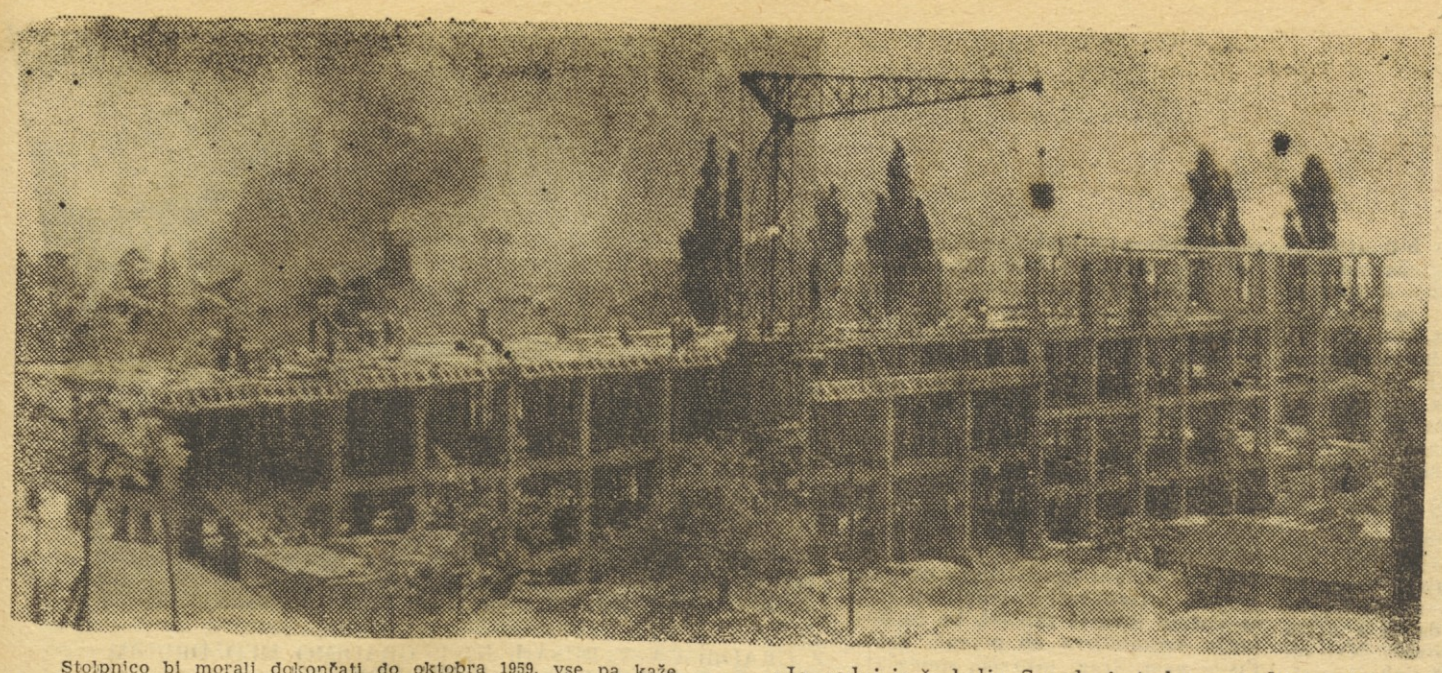

Stolpnico bi morali dokončati do oktobra 1959, vse pa kaže, da bo gotova že sredi poletja. Vgradili so že vso instalacijo, stolpnic ometali, to pa so dela, ki bi jih po terminskem planu šele morali začeti. Upajo, da bodo stolpnico do zime že zasteklili. V njej bo 40 stanovanj, v najvišjem nadstropju, kjer so predvidene sušilnice, pa bodo napravili najbrž še eno ali dve garsonjeri.

● Zakasnitev na šoli

Drugo pomembno gradbišče je zgradba osemletke na Jesenicah. Zgrajena bi morala biti do konca junija 1959 pa najbrž ne bo.

»Član sem občinskega ljudskega odbora in bom vse storil, da bodo šli lahko otroci naslednje leto že v novo šolo. To sem jim obljubil, ker sam dobro vem, kakšna stiska s šolskim prostorom je na Jesenicah.« Tov. Vovk bo besedo držal.

Z gradnjo so zakasnili, ker je bil teren drugačen, kot pa so predvidevali in so morali napraviti nove načrte. Tudi dilatacije so spremenili. Poleg so zakasnili še z načrti za obrtniška dela, vendar upajo, da bodo do šolskega leta stavbo le dokončali. Do zime bo šola pokrita in zasteklena, če bo dovolj stekla. Tudi z dobavo opeke so bile težave, ker gorenjske opekarne niso držale pogodb.

● Med tiri brez nesreče

Dokončali pa so že Siemens-Martinovo peč v železarni. To je za železarno največji objekt letos. Peč bo dajala v eni šarži 80 ton jekla, gradnja pa je bila sila težavna. Gradili so jo v neposredni bližini drugih peči, ki so ves čas gradnje, razumljivo, obratovale. Največ preglavic pa so imeli z gradnjo 60 metrov visokega dimnika. Prostora za gradbišče pravzaprav ni bilo nobenega, ker je temelj dimnika vkleščen med glavni uvozni in izvozni tir martinarne. Po teh tirih je bil stalni promet in je bilo treba preklicano paziti na lokomotive in vagone ves čas gradnje. Med tiroma ni bilo niti toliko prostora, da bi lahko zgradili normalni temelj za dimnik, pač pa so ga morali postaviti v obliki stožca. Vzlic tako težkim delovnim pogojem ves čas gradnje ni bilo nobene nesreče, kar je pripisati dobri organizaciji dela in skrbi vodstva gradbišča.

● Devet in pol pik za Gradis

Na cesti med Lescami in Bledom stoji prav pod blejskim klancem obokan most — delo jeseniškega kolektiva. Zabetoniran je bil že lani, razopažili pa so ga letos aprila.

»Pri preskusu nosilnosti mostu so se nam pošteno ježili lasje. Na most so zapeljali več kot štirideset ton težak tank. Vse bi bilo v redu in prav, če bi vozili z njim samo po cestišču, zapeljali pa so tudi na hodnik za pešce, ki za take obtežbe sploh ni bil grajen. Zdržalo je,« je pripovedoval Vovk.

Ko si je univerzitetni profesor Svetko Lapajne ogledal most, je dejal: »Devet in pol pik bi dal tistim, ki so ga gradili.« Pri njem je to najvišja ocena.

● Za konec leta novo delo

Na zaključku gradbene sezone, ko trka v zgornjem delu savske kotline že zima na vrata, so oddale Jugoslovanske železnice naročilo za kar obsežna gradbena dela. Do konca leta naj bi spravili pod streho veliko industrijsko halo, v kateri bo popravljalnica železniških vozil. Hala bo dolga 50 in široka 15 metrov. Dalje naj bi pripravili teren za bodoči tranzitni kolodvor na Jesenicah, kjer je ogromno zemeljskih del. Kopljejo s težko mehanizacijo, s kreperji, buldožerji in potisnimi stroji HD-10. Delo močno ovira slabo vreme. Razen tega pa so naročili še 2.200 kosov palisadnih sten. To so betonske plošče dolge po 2,5 m, široke 30 cm in debele 8 cm.

Gradbišče na Jesenicah je torej zelo raznoliko. Usposobili so se za industrijsko gradnjo, saj so včasih gradili martinovke samo tuji strokovnjaki. Imajo nizko gradnjo (most, dela na hidroelektrarni v Mostah, rezervoarji na Pokljuki itd.) in visoko gradnjo kot je stolpnica, šola itd. Začeli so graditi tudi veliko šest etažno stanovanjsko in poslovno stavbo pred jeseniškim kolodvorom po naročilu občine. Vse to so zahtevne naloge, ki jih kolektiv tega gradbišča opravlja v veliko zadovoljstvo investitorjev. K tolikšnim uspehom je pripomogla zlasti industrijska gradnja, ker so lanski zimski čas gradili martinovko in to celo v treh izmenah vse od začetka leta pa tja do konca maja.

Od vseh prevzetih del je bilo letos 85 odstotkov gradbenih in le 15 odstotkov ostalih. To pomeni, da bo naslednje leto precej več obrtniških, saj bodo na stolpnici in na šoli letos gradbena dela v glavnem že končana. Posebej kaže naglasiti, da se to gradbišče odlikuje po dobri organizaciji dela in po visoki storilnosti. Kolektiv sestavljajo zreli delavci, pravi proletarci, ki niso navezani na kmetije in je zato tudi razpoloženje v njem zares delavsko.

Režijski stroški gradbišča so sicer večji kot jih imajo ostala podjetja, ki gradijo na Jesenicah (gradbeno podjetje Nova Gorica, »Sava« z Jesenic, »Gorenje« iz Radovljice, »Projekt« iz Kranja ter »Blēd« z Bleda) vendar so njihove cene nižje kot teh podjetij. Večji režijski stroški nastajajo v glavnem zaradi tega, ker je naše jeseniško gradbišče del celotnega Gradisa in nosi del stroškov centrale, česar nekatera druga podjetja na Jesenicah nimajo. Sicer so pa ti stroški nižji kot pa prejšnja leta.

Gradbišče razpolaga z enim inženirjem, ki vodi gradnjo osemletke, ter štirimi tehniki, od katerih je Vovk šef gradbišča.

● In vendar smo za večja pooblastila

Predsednik delavskega sveta je delovodja Jože Brešan, s Tolminskega doma. Povedal je marsikaj zanimivega o delu delavskega sveta.

»Letos smo se sestali že šestkrat in je ta delavski svet eden najboljših, kar jih je bilo doslej. V njem so resni in preudarni ljudje, ki se zavedajo velike odgovornosti. Uspelo nam je vzpostaviti tesen stik z organizacijami v kolektivu in občini. Posebej moram reči, da uživa delavski svet vso podporo šefa gradbišča.

Glede pooblastil obratnih delavskih svetov pri nas bi lahko marsikaj pripomnil. Poglejmo na primer nabavo materiala. Zapletli smo se zaradi vrtalnega stroja, ki ga nismo smeli kupiti...«

»Ne, saj to res ne more biti, da bi vsak kolektiv o tem odločal«, se je vmešal tov. Vovk. »Te stvari je že treba centralno urejati.«

»Ja, sedaj je že bolje. Seveda je treba centralno urejati.« Videti je bilo, da Jože o tem le ni čisto prepričan. »Prizadelo nas je, ko so bila zmanjšana pooblastila po tistih debatah v Grosuplju. Delavski svet nima nobne možnosti glede nastavljanja uslužbencev. Prav dobro razumem, da mora centrala odločati o sprejemanju in premeščanju strokovnjakov inženirjev in tehnikov. Vendar se mi zdi, da je za centralo čisto vseeno, katerega pomožnega uslužbenca sprejmemo in res ne vidim razloga, da drže v centrali roko tudi nad tem. Pa tudi glede plač nima delavski svet skoraj nikakršnega vpliva. To so stvari, ki nas marsikdaj zavirajo in povzročajo težave.«

»Kaj pa mislite glede delitve čistega dohodka podjetja?«, sem ga vprašal, ker me to vprašanje posebej zanima.

»Sem za fifty-fifty. To je v današnjem položaju najprimerneje. Seveda pa bo treba misliti na to, da bo pravzaprav vsaka stavba na svojem gospodarskem računu, saj je več ali manj zaključena ekonomska enota in bo treba postaviti taka merila za delitev tistega dohodka, da bo kolektiv vsakega, tudi najmanjšega gradbišča stimuliran za večjo proizvodnjo in storilnost.«

»Najbolj pereče vprašanje vašega kolektiva?«

Predsednik delavskega sveta ni pomišljal: »Stanovanjsko! Ob graditvi tranzitnega kolodvora bomo morali podreti polovico barak. Večidel naših ljudi stanuje po barakah, v bloku je 36 družin, naš kolektiv je že stalen, saj obstaja gradbišče od leta 1946 in bi bil že čas da mislimo na gradnjo novega stanovanjskega bloka. Zgraditi bi morali najmanj 32 stanovanj, za prvo, najnujnejšo silo pa bi morda zadostovalo 16 stanovanj.«

Gradnja stanovanj je za ta delovni kolektiv zares sila pereča. Občina jim da zemljišče in posojilo, potrebovali bi le glavnico, da bi mogli začeti graditi. Za gradnjo govore še naslednje številke: samo letos so na novo sprejeli 357 delavcev, iz kolektiva pa jih je odšlo 290. Tolikšni fluktuaciji bi se izognili le tako, da bi delavce za stalno naselili. Danes pa niti vsi taki, ki so po deset in več let pri Gradisu, nimajo stalnih stanovanj. To je vprašanje, ki se ga bo moral osrednji delavski svet resno lotiti. Vzdrževanje barak je namreč močno nerentabilno.

● Organizacija dela — osrednje vprašanje, s katerim se je bavil upravni odbor

Naše največje težave so bile poleg ostalih v tem, da je bilo treba prekvasiti novo sprejete delavce«, je pripovedoval predsednik upravnega odbora Vlado Čelik, miner. Pri nas dela že dvanajst let in tri mesece. (Zelo zanimivo je, da vsak tako natanko ve, koliko časa je že pri nas.)

»Od lani na letos se je naše gradbišče močno povečalo in smo sprejeli precej novih delavcev. Tudi ti so že stari gradbinci, ki so še kljub težavam in pravzaprav ne preveč idealnim delovnim pogojem še dokaj naglo zlil z drugimi kolektivom. V upravnem odboru smo največ razpravljali o organizaciji dela na gradbišču.«

● Vsi organizirani v sindikatu

Predsednik sindikalne podružnice je Rudi Pregelj. Tudi on je star Gradisovec. Ob koncu novembra bo imela podružnica občni zbor. Težave? Teh ne manjka. Če začnemo od klubske sobe, ki so jo preuredili v stanovanjsko, pa do mladine, ki so jo organizirali pred nedavnim. Letos so imeli 16 sej in priredili 8 množičnih sestankov. Priredili so večji izlet z avtobusom čez Vršič v Portorož in preko Ljubljane domov. Zlasti je razgiban kegljaški šport, saj imamo moderno urejeno kegljišče. No, zaradi njega je bilo že veliko govoric. Goje še namizni tenis, šah in odbojko, strelstvo pa do leta 1956. Sindikat je posebej skrbel za varnost pri delu in letos ni bilo težjih nesreč. Manjka pa kopalnic, kar je na Jesenicah sploh problem zase.

Tri leta nazaj mladine niso imeli posebej organizirane. Po dolgih razpravah na sestankih komunistov in sindikalne podružnice so ga letos vendarle ustanovili. Danes je na gradbišču 96 mladincev, v organizacijo pa je vpisanih 23, veliko se jih namreč vozi.

Glede menze ni pritožb. Delavci se s hrano pohvalijo. Zaradi nedavne podražitve so tudi v menzi podražili hrano za 300 dinarjev na mesec in stane danes hrana s pol kilograma kruha na dan 150 dinarjev.

● Komunisti so jedro kolektiva

Nedvomno je posebna odlika jeseniškega kolektiva prav v složnem sodelovanju vseh družbenih organizacij, delavskih organov upravljanja in vodstva gradbišča. Če za kaj, se lahko komunisti — Gradisovci pohvalijo s tem, da jim je uspelo vzpostaviti plodno in tovariško sožitje v kolektivu. Partijsko organizacijo vodi Stanko Kramar, po poklicu je zidar. On ima največ zaslug za to, da so letos obnovili mladinsko organizacijo. Določili so tudi komunista, ki se posebej zanima za delo in življenje mladine.

Komunistov je pravzaprav malo, komaj 15, letos so sprejeli dva nova, lani in še več let nazaj pa nobenega. Prav gotovo je velika selitev delavcev ena izmed ovir, da ne morejo vsakega posameznega človeka podrobno spoznati. Zdaj bodo za to dosti bolj skrbeli. Vendar je na Jesenicah v primeri z drugimi Gradisovimi kolektivi sorazmerno še največ komunistov, saj jih je n. pr. pri 1100 članov mariborskega kolektiva komaj 20.

● Perspektiva gradbišča

Zaradi dokaj kratkovidne politike je družbeni standard na Jesenicah in v bližnji okolici precej zaostal. To pomeni, da bo treba še precej graditi, s tem pa je tudi zagotovljeno delo našemu kolektivu. Razen tega so Jesenice z okolico velik industrijski bazen in se bo vedno našlo tudi dovolj industrijske gradnje. V bližnji bodočnosti je taka gradnja predvidena na Lescah, na Bledu pa nizka gradnja (kanalizacija). Naš kolektiv bo prevzel tudi gradnjo prodora iz Radovne v Blejsko jezero, kar nameravajo napraviti še to zimo in bo delo čez zimo že zagotovljeno. Razen tega bo treba do jeseni prihodnjega leta zgraditi na Bledu velikansko kinodvorano s 1200 sedeži, ker se bo puljski filmski festival preselil na Bled. Pula namreč niti nima dovolj hotelskih kapacitet niti primerne plaže in še isti čas so taki festivali v mnogo bolj znanih turističnih krajih kot so Benetke, Cannes in tako dalje. Zimskega filmskega festivala Evropa nima. Potlej so na Bledu predvidene še velike rekonstrukcije hotelov, kar vse zagotavlja delo tudi našemu kolektivu, če bo seveda uspel na licitacijah.

Seveda pa ne smemo pozabiti gradnje našega počitniškega doma na Pokljuki, ki jo je prevzel prav tako jeseniški kolektiv. Jeseničani smatrajo gradnjo tega doma za eno izmed prvih nalog v prihodnjem letu in nas že vabijo na otvoritev. Načrt že imajo in tudi lokacija je že določena. Stal bo v neposredni bližini hotela.

*

Pri kraju smo. Obisk pri tako zrelem in enotnem kolektivu je zares veliko doživetje. Toda ne mislite, da so te pesene napisane samo zastran hvale. Brez pridržkov bi napisali tudi slabe stvari in jih grajali. Na Jesenice se gremo lahko samo učit. Naj omenimo samo še neko misel, ki so jo sprožili na Jesenicah. Iz centrale sicer obiskujejo gradbišča, toda do predstavnikov delavskih organov upravljanja in družbenih organizacij ne najdejo poti. Vsi vemo, da je strokovno delo v največji meri odvisno od njihovega dela. Torej...?

Vlado Jarc

Franc Vovk, šef

Najboljši Jeseničani

Franc Vovk, šef gradbišča; **Ignac Obid**, strojnik; **Alojz Lukežič**, delovodja; **Franc Zavratnik**, strojnik; **Jože Brešan**, delovodja; **Jakob Peterman**, delovodja; **Maks Mulec**, zidar; **Anton Vogrinc**, betoner, **Štefan Vogrančič**, betoner; **Viljem Zrim**, železokrivec; **Jože Zalokar**, tesar; **Srečko Arčon**, tesar, **Vlado Čelik**, miner; **Ivan Koračin**, mizar.

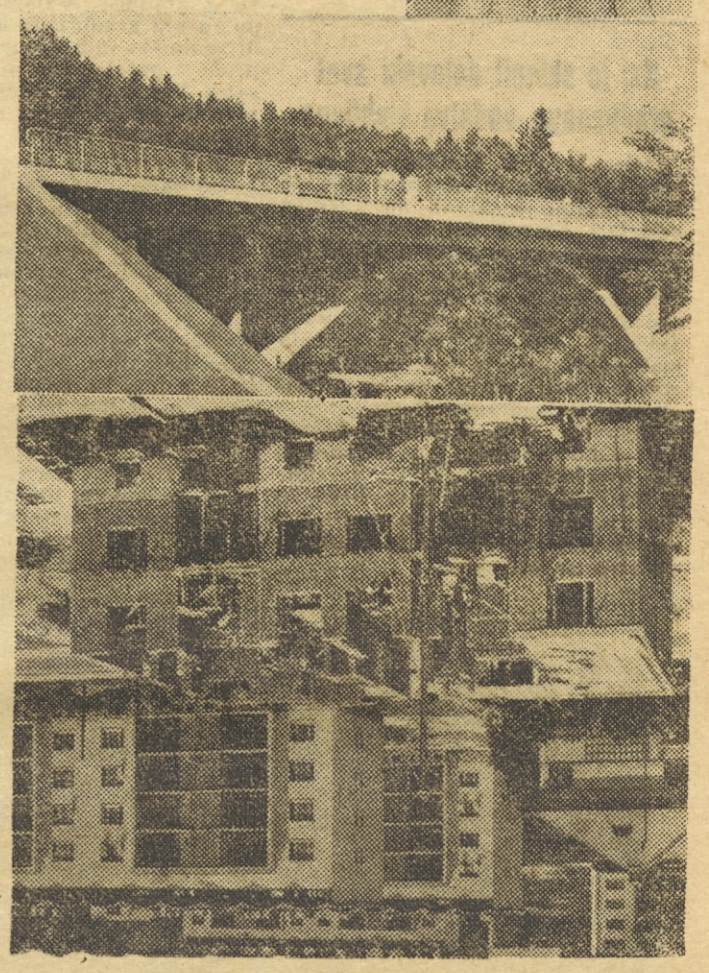

Zgoraj gradnja jeseniške osemletke, ki jo na Jesenicah tako nujno potrebujejo. Končana bo do začetka novega šolskega leta. — Od vrha navzdol pa so naslednje slike: gradnja rezervoarjev na Pokljuki (tesarji Mekiš, Legat in Valant), pod njimi pa je miner Furnič. Med Lescami in Bledom so letos dogradili nov most. — Spodnja slika pa kaže začetek gradnje stopnice, tudi stavbe zadaj je zgradil ta kolektiv.

Ni Ceršak ampak Kapela

Zadnjič je tiskarski škrat skočil med naše šale in nam zamenjal Kapelo s Ceršakom. V Kapeli so se muzali, ker so vedeli, da so pri njih pustili beton v samokolnici čez noč in si mislili: »Krompir imamo...«

Naš časopis naj bo

Zrcalo življenja

Naš vestnik že dalj časa izhaja. V prvi številki smo se že pomenili, zakaj je pravzaprav začel izhajati. Vendar velja te beseđe še ponoviti. V našem podjetju je manjkala vez, ki bi kolektiv še bolj povezovala. Res, kolektiv je že povezan, da tako rečemo, po tehnični in komercialni liniji, vendar to ne zadostuje. Sindikalni odbor Gradisa je menil, da mora biti međ člani kolektiva še neka druga vez, da bi morali imeti svoj list, v katerem bi se pomenkovali o naših nalogah in uspehih, iz katerega bi lahko vsakdo razbral, kako žive delavci na tem ali onem gradbišču, ker bi lahko obrazložili težave, z njim prenašali razne izkušnje, se na straneh našega lista odkrito pomenkovali o slabostih, razpravljali o medsebojni pomoči, skratka prenašali najrazličnejše izkušnje.

Delavski svet je predlog sindikalnega odbora sprejel. Pred izidom prve številke našega lista smo precej razpravljali, kakšen naj bo, kdo naj v njem sodeluje, ka naj objavlja. Izšla je prva številka. Delavci z njo nismo bili zadovoljni, ker v našem vestniku nismo našli vsega tistega, kar smo pričakovali. Vendar prva številka tudi ni mogla biti drugačna zaradi objektivnih težav in ker še nismo imeli izkušenj. Druga je bila že boljša. V njej je bilo več sestavkov o vprašanjih, ki zanimajo naše delavce, bila je bolj življenjska in bolj privlačna. Tretja je bila še boljša. Rečem lahko, da se z vsako številko našega lista bolj približujemo problemom, ki nas vse skupaj teže, da iz vsake številke razberemo vrsto vprašanj, ki zanimajo nas vse, vsakega člana kolektiva.

Zakaj sem napisal teh nekaj besed? Zato, da ne bi pozabili na določene slabosti v minulosti in da bi se vsi še bolj zavzeli za pestrejšo vsebino našega lista, da bi v njem vsi kar najbolj sodelovali. Naj ob tej priložnosti zapišem nekaj predlogov, nekaj pripomb, ki so jih izrekli številni člani našega delovnega kolektiva:

Zdi se nam, da bi moral biti naš časopis obsežnejši. Štiri strani so le premalo za tako obilna vprašanja, ki se pred nami vsak dan pojavljajo. In kdorkoli piše vanj, naj bi se čimbolj izogibal tujk in fraz, pisal naj bi v lepi, čisti slovenski besedi.

Zdi se mi, da manjka drobnih novic z gradbišč. Marsikaj se dogaja po raznih gradbiščih, marsikaj, kar bi zanimalo tudi druge, toda vse to priđe v pozabo, ker ni nikjer zapisano, ker o tem ničesar ne zvedo tovariši na delovnem mestu. Zdravi dovtipi bi list poživili.

Naš vestnik bo takšen, kakršnega bomo sami ustvarjali. Ne moremo pričakovati, da bi uredniški odbor sam napolnil štiri ali več strani lista; potlej bi bil to list uredniškega odbora. V listu moramo sodelovati vsi, delavci, uslužbenci, člani delavskih svetov in upravnih odborov, sindikalni odborniki. Vsak član našega kolektiva naj vanj dopisuje, kajti s tem bo pomagal povezovati nas vse, s tem bo popestril strani našega glasila. Uredništvo pa naj se potrudi, da bo piscem neobjavljenih člankov svetovalo, kako naj pišejo v bodoče, jim obrazložilo, zakaj posamezni sestavki niso bili objavljeni. Če bomo vsi skupaj upoštevali teh nekaj predlogov in pripomb, potem se lahko nadejamo, da bo naš vestnik še boljši, privlačnejši, da bo res tista trdna vez med člani našega kolektiva, ki đelajo v različnih krajih, opravljajo različno delo, vez, ki smo jo doslej pogrešali in ki jo sedaj imamo ter jo moramo še bolj utrjevati. **Lo. Jo.**

Pripomba uredništva: Uredništvo te teh nekaj pripomb hvaležno prebralo in jih sklenilo objaviti. Kot lahko vsak bralec vidi, je nekaj številk že obsežnejših. Osem strani imajo. V njej so sestavki s posameznih gradbišč. Člani uredniškega odbora si bodo prizadevali še izboljšati list, in kot je tovariš zapisal, bo to hotenje uresničljivo ob pomoči vseh. Pišite nam, dragi tovariši, sporočajte nam novice, kaj delate in kako živite.

Z GRADBIŠČA V RUŠAH, KJER GRADIMO MED DRUGIM TUDI VEČ STANOVANJSKIH BLOKOV

Kaj je sklenil delavski svet gradbenega vodstva Ljubljana

Delavski svet Gradbenega vodstva Ljubljana je vendarle zasedal. Med drugim je sklenil, da je treba oddajati čimveč del v akord. Za vsako delo, ki se ođda v akord, pa je treba skleniti pismeno pogodbo. Delovodjem je naročil, da so dolžni opozarjati vse delavce na uporabo zaščitnih sredstev. Pri naročanju materialov morajo tisti, ki jih naročajo, paziti na to, da ne bi nastajale prekomerne zaloge.

Delavski svet je imenoval tudi tričlansko komisijo in ji naročil, naj pregleda vsa skladišča na stavbiščih, skladišče na žagi Šiška in komunalno skladišče ter popiše vse zaloge materiala, ki ga to gradbeno vodstvo ne potrebuje.

Da bi bilo naše glasilo še boljše

Nedvomno je »Gradisov vestnik« vsakomur dobrodošel. Z veseljem čakamo njegovega prihođa in ga radi prebiramo.

Opazil pa sem, da si bralci žele, da bi bil list še boljši. Želimo, da bi list izhajal dvakrat na mesec, če je to tehnično izvedljivo. Pravtako bi list močno poživilo, če bi bilo več dopisov in člankov o življenju in đelu naših edinic. Podrobneje naj bi analizirali uspehe, prav tako pa tudi slabe strani v edinicah. Iz izkušenj se lahko marsikaj naučimo in vemo, da ima vsak svoj prav. In končno pomeni tako pisanje tudi tesnejšo medsebojno povezavo edinic, kar je lahko podjetju le v prid.

Glasilo naj bi bilo tudi bogateje ilustrirano, zlasti pa manjkajo zanimivosti, najnovejše tehnične priđobitve, s tehničnimi nasveti. Močno bi ustregli bralcem, če bi odprli posebno rubriko z naslovom: vprašanja in odgovori, saj je dosti stvari, ki delavce tarejo, dosti vprašanj, na katere si ne vedo odgovoriti. To bi bil pravzaprav pravni svetovalec. Dalje predlagam, naj bi uredništvo razmislilo o tem, đa bi odprlo posebno »uradno« stran, na kateri bi objavljali vse važnejše sklepe in napotila osrednjega delavskega sveta, kakor tudi važnejše sklepe organov delavskega upravljanja edinic. In športna rubrika vsekakor ne bi smela manjkati. Ste morda mislili na objavljanje kakšnega podlistka? Morebiti je kdo med našimi člani, ki zna tako sukati pero?

Končno smatram, da bi kazalo razpisati anketo o listu, kako so bralci zadovoljni z njim, kaj še pričakujejo o listu in podobno. Uredništvo bi dobilo prav gotovo s tem obilo pobud za svoje delo.

Če pa člankov manjka, razpišite tekmovanje za kakovostno in količinsko dopisovanje, pri čemer naj bi se angažirale sindikalne podružnice.

Kaj mislite o tem?

Drago Kastelic, Krško

Opomba uredništva: Tovariš Kastelic je nadrobil obilo pobud in smo mu prav hvaležni zanje. Pa pojdimo lepo po vrsti, kot so hiše v Trsti!

Da bi list izhajal dvakrat na mesec? Že tako izide z veliko mujo enkrat na mesec. Saj veste, da je sedaj naša sezona in človek res ne utegne misliti še na to, kdaj bo napisal članek. Morda se bo po sezoni kaj razvedrilo in bo več člankov. V tiskarni najbrž ne bi bilo tako veliko težav.

Glede dopisov pa je tovariš Kastelic tako napisal, kot bi vedel naše misli: Tudi mi si jih želimo in smo že večkrat opozarjali edinice in njihove sindikalne podružnice, naj nam pošljejo đopis, če nič drugega, vsaj kratke vesti iz življenja njihovega delovnega kolektiva. Koliko so poslali, lahko vsak sam prebere v teh petih številkah lista, kolikor jih je izšlo. Če ni, še toča ne pobije, pravi slovenski pregovor. Pomagali smo si tako, da smo listali zapisnike sej izvršnih odborov sindikalnih podružnic in zasedanj delavskih svetov. Toda kaj — ko jih ne dobivamo sproti, od večine pa sploh nič. Če je zapisnik star dva meseca, ni smiselno ponatiskovati posameznih odločitev, saj so tudi tisti, ki so bili takrat na seji, že pozabili nanje. Mi pa tudi ne vemo, ali so tisti sklep uresničili.

Glede ostalih predlogov pa kaže reči, da že imamo nekatere rubrike, katere naš dopisnik predlaga. Predvsem si prizadevamo po gradivu pač, s katerim razpolagamo, oblikovati drugo stran kot nekakšno »uradno stran«. Športno rubriko nam je doslej polnil tov. Dragan Raič, s tehničnimi zanimivostmi (pod tem si zamišljamo zanimivosti iz gradbeništva), pa doslej še nismo prišli na zeleno vejo kljub đokaj velikim prizadevanjem.

Nadvse pa pozdravljamo predlog, da bi uvedli pravno posvetovalnico in bralce že kar ob tej priliki pozivamo, naj pošljejo vprašanja.

Na anketo smo že tudi sami mislili, vendar smo dejali, naj preteče najmanj leto, da dobi list kolikor toliko svojo podobo in bodo tudi bralci laže sodili o našem delu. Mi pa tudi potrebujemo časa, da uresničimo vsaj tiste zamisli, ki smo si jih v začetku postavili.

Od lonca do lonca

ZDAJ PA ŠE SLIKE S POPOTOVANJA OD LONCA DO LONCA PO NAŠIH MENZAH. NA PRVI SLIKI JE PRIZOR Z GRADBIŠČA PREDILNICE IN TKALNICE V MARIBORU — STANOVANJSKI BLOKI, KJER HODIJO PO HRANO Z JAPANERJEM »STUHEC-SISTEMA«, KOT GA ŠALJIVO IMENUJEJO. V TAKIHLE POSODAH PRIPELJEJO MALICO, IN KADAR PRISPE, NAPRAVIJO ODMOR, DA SE HRANA NE BI OHLADILA. NA DRUGI SLIKI STA KUHARICI IZ NAŠE MENZE V VELENJU. »KAJ NAJ SKUHAM IZ JEŠPRENJA IN FIŽOLA, ČE NE RIČET,« PRAVI PRVA. TO POMENI, DA BI SE LE MORALA DOGOVORITI Z UPRAVNIKOM, KAKŠEN JEDILNI LIST BOSTA SESTAVILA ZA NEKAJ DNI NAPREJ. IN SPODAJ SO DELAVCI IZ MARIBORA PRI MALICI (GRADBIŠČE PTM). »SAJ NE BO NIČ S TO SLIKO«, SO DEJALI. ZDAJ BODO NAJBRŽ PRESENEČENI, KO SE BODO ZAGLEDALI V NAŠEM LISTU. NO, PA DOBER TEK!

Trije sestanki v devetih dneh

Izvršni odbor sindikalne podružnice v Veliki Loki je zelo delaven. V devetih dneh se je na primer kar trikrat sestal. Res je to bilo zadnje dni maja, vendar velja vseeno omeniti, kajti trije sestanki v devetih dneh res niso šala. Na enem izmed njih so odborniki razpravljali o prehrani. Hvalevredna stvar, saj prazna vreča ne stoji pokonci, in če delavec težko dela, potem je prav, da je hrana tečna in okusna in prav je, da o teh stvareh kdaj pa kdaj razpravlja tudi sindikat. Kot povsod, so seveđa tudi v tej podružnici razpravljali o volitvah v zavode za socialno zavarovanje in na naslednjem o ureditvi sindikalne sobe.

Škoda je le, da zapisniki iz tako delavne sindikalne podružnice prihajajo v uredništvo »Gradisovega vestnika« tako kasno in zato ne moremo bralcem postreči z novejšimi vestmi. Upamo, da bodo odborniki sami poskrbeli za novice in nam tudi pisali o svojem delu in življenju.

P.

Pripravljamo tečaj za kvalificirane delavce

Pomanjkanje zidarjev in tesarjev, ki je bilo posebno občutno v letošnjem letu, zahteva od nas, da posvetimo več skrbi vzgoji novih kadrov, kot smo to delali do sedaj. Priliv vajencev na gradbišča ni takšen, da bi dal upanje, da bomo zadostili potrebam po kvalificiranih delavcih v kratkem času. Prevzemanje novih del in tudi pravočasna dovršitev zgradb, katere že zidamo, je največkrat odvisna od zadostnega števila zidarjev in tesarjev, dasi so naša gradbišča razmeroma močno mehanizirana. Močno povečana gradnja stanovanj v zadnjih letih pa je še stopnjevala stisko, ki je nastala zaradi nezadostnega števila kvalificiranih delavcev. Prav dela pri gradnji stanovanjskih stavb so taka, da zahtevajo mnogo več zidarjev kot druge vrste gradenj.

Letos smo si pomagali iz zagate tako, da smo premestili z gradbišč, ki so lažje »počakala«, zidarje in tesarje na gradbišča, kjer je bilo treba delo nujno dokončati. To seveda ni rešitev problema, ker nastane zastoj pozneje na gradbišču, ki je moralo delovno silo oddati. Poleg tega je premeščanje delavcev vedno neprijetno, tako za gradbišča kot za delavce same. Moramo pa omeniti, da so bili naši delavci, zidarji in tesarji v vseh primerih »Gradisovci« in so brez večjih trenj sprejeli premestitev kot nujno pomoč drugim gradbiščem. Poudariti moramo, da so se na novih začasnih delovnih mestih večinoma zelo dobro izkazali. Take akcije bodo v bodoče, predvsem pa v prihodnjem letu, skoraj nemogoče, ker so naša gradbišča polno obremenjena z novimi nalogami za leto 1959.

Pomanjkanje kvalificiranih delavcev bomo lahko rešili edino s pritegnitvijo tistih naših polkvalifciranih delavcev, ki že več let pomagajo kvalificiranim delavcem tako, da sami lahko izvršujejo taka dela. Tem tovarišem manjka verjetno le teoretično znanje, da bi mogli uspešno opravljati poklice kvalificiranih delavcev. To teoretično znanje pa lahko damo polkvalificiranim na posebnih tečajih, kjer jih pripravimo, da bodo po končanem tečaju lahko uspešno položili izpit pred komisijo.

Gradis namerava osnovati take tečaje v mesecih januarju, februarju in marcu. Tečaje bodo vodila gradbena vodstva v Ljubljani, v Celju in Mariboru. Polkvalificirani zidarji in tesarji iz drugih gradbišč se priključijo tečajem v teh treh središčih. Tečaji bi bili celodnevni in bi obravnavali snov teoretičnih predmetov, ki jih zahteva pravilnik o opravljanju strokovnih izpitov.

Kdo se lahko prijavi k izpitu za kvalificiranega zidarja in tesarja in s tem tudi v tečaj? Po uradnem listu FLRJ št. 54 z dne 5. nov. 1952 se prizna strokovna izobrazba kvalificiranega delavca tistemu, ki je opravljal kot polkvalificiran delavec vsaj dve leti vsa dela nekega poklica ali pa je delal pet let kot nekvalificiran delavec in je v tej dobi od časa do časa opravljal vsa glavna dela nekega poklica. Napraviti pa mora tudi predpisani izpit, ki obsega praktični in teoretični del.

Pravica poglaganja izpita za nekvalificirane je ugasnila z 31. decembrom 1953, medtem ko velja za polkvalificirane še nadalje.

V pravilniku o opravljanju strokovnih izpitov za kvalificiranega in visokokvalificiranega delavca, objavljenem v Uradnem listu LRS št. 17 z dne 16. XII. 1952 pa je določeno, da lahko polagajo strokovni izpit za kvalificiranega delavca polkvalificirani delavci v podjetjih, če so najmanj tri leta opravljali vsa glavna dela poklica, iz katerega žele delati izpit. Tako velja torej za našo republiko triletna zaposlitev v poklicu polkvalificiranega delavca kot pogoj za dosego pravice do izpita.

Kot dokaz o polkvalifikaciji služi odločba o prevedbi, ki jo je izdala komisija za prevedbe delavcev v l. 1950 ali pa odločba upravnega odbora edinice, ki jo ta izda po splošnem navodilu o pridobitvi strokovne izobrazbe delavcev s praktičnim delom v podjetju (Ur. list FLRJ, štev. 54 od 5. XI. 1952). Dokaz o polkvalifikaciji je tudi vpis v delovni knjižici delavca.

Izpit sestoji iz praktičnega in teoretičnega dela. Po uspešno završenem praktičnem izpitu je kandidat pripuščen k teoretičnemu delu izpita.

Praktična naloga obsega neko določeno delo na stavbi. Nalogo določi komisija in jo da kandidatu neposredno pred začetkom izpita. Teoretični del izpita je ustmen in pismen in obsega sledeče predmete: slovenščina, računstvo, blagoznanstvo, organizacija in tehnika poslovanja, temelje gospodarskega sistema ter državna ureditev. Pismeno in ustno se polaga slovenščino in računstvo, druge predmete pa le ustno.

Kot že rečeno, bomo teoretični del izpita obdelali na tromesečnem tečaju v zimskih mesecih. Mislimo, da bi bilo koristno na tečaju na kratko obdelati tudi snov strokovnih predmetov, kot so tehnično risanje in gradbene elemente. Te predmete bodo predavali naši tehniki in inženirji. Za čisto teoretične predmete bomo morali pridobiti predavatelje iz osnovnh in srednjih šol.

Naloga gradbenih vodstev je, da že sedaj pričnejo s pripravami za tečaj. Zbrati te treba čimvečje število polkvalificiranih delavcev, ki se žele udeležiti tečajev in položiti izpite. Preskrbeti morajo primerne prostore za tečaj, urediti stanovanje in prehrano udeležencev ter si zagotoviti potrebno število predavateljev.

Razume se, da bomo tečaje organizirali le, če bo zanje dovolj kandidatov. Če se bo pri posameznih gradbenih vodstvih prijavilo premalo delavcev, bomo pripravili le en skupen tečaj za vse prijavljence. Smatramo, da naj bi bilo minimalno število tečajnikov od 20 do 25.

Delavci, posebno tisti, ki imajo veselje za zidarski ali tesarski poklic in imajo vse pogoje, morajo sami stremeti za tem, da si pridobijo višjo kvalifikacijo. S tem koristijo predvsem sebi, v veliki meri pa tudi skupnosti. Razširiti in povečati svoje znanje ter s tem bistriti svoj um pomeni olajšati si delo in izboljšati si življenjske pogoje. To pa mora biti končna težnja vsakega izmed nas.

Ing. Gorazd Berce

Stroj - naš pomočnik

Že v eni izmed zadnjih številk Gradisovega vestnika je tov. A. V. spregovoril o vzdrževanju naše mehanizacije. Zdi se mi, da bi morali o mehanizaciji pisati več in govoriti vedno in ob vsakem času, ker je mehanizacija gradbenega podjetja eden izmed glavnih činiteljev za ceneno in kvalitetno izvršitev del. Vrednost osnovnih sredstev, ki nam jih je družba zaupala v upravljanje, je pri našem podjetju tako pomembna, odgovornost pa tako velika, da smo do sedaj pravzaprav vse premalo storili, da bi vse to, kar nam je zaupano, dejansko tudi pravilno upravljali.

Marsikdo si predstavlja, da so osnovna sredstva, med katera prištevamo gradbene objekte, opremo in stroje, transportna sredstva, orodje in inventar, last podjetja. To preprosto ni res. Ne smemo pozabiti, da so to družbena sredstva, da nam jih je družba samo posodila in se moramo za to družbi oddolžiti z dajatvami v obliki obresti.

Med osnovnimi sredstvi našega podjetja imamo tudi stroje in opremo ter transportna sredstva v vrednosti 1 milijarde 570 milijonov.

Vloga gradbenih strojev je v tem, da se predvsem gradbeni delavec osvobodi težkih fizičnih del, da se pospeši izvajanje in kakovost gradbenih del. To si ponazorimo z nekaj številkami:

Bager goseničar z žlico, ki drži pol kubika, zamenja delo od 80 do 90 delavcev, buldožer za planiranje 100 do 120 delavcev, drobilec kamenja 10 m³/h do 70 do 75 delavcev. Pomislimo samo, kako so se in se morajo še danes v nekaterih podjetjih mučiti gradbeni delavci, ki so morali nositi opeko bodisi posamezno na rami, ali pa v dvoje z nosilkami. Danes uporabljamo za ta dela razna konzolna in stavbna dvigala in pri tem današnji gradbeni delavec ne občuti teže dela, kot ga je občutil nekdaj. Toda pri tem je treba podčrtati, da je eden izmed najvažnejših pogojev za delovni uspeh ta, da so stroji ob nakupu pravilno izbrani, da so pri delu polno izkoriščeni, da jih čimbolje vzdržujemo zato, da so čimdlje sposobni za delo.

Značilna je primerjava med mehanizacijo gradbenih del in opremo s stroji v industriji. To primerjavo dobimo najbolje, če primerjamo koliko KM pogonske energije odpade pri gradbenih strojih na gradbenega delavca in koliko na industrijskega delavca. Iz tuje literature je razvidno, da je n. pr. v Angliji leta 1935. odpadlo na gradbenega delavca 0.5 KM, na industrijskega pa 2.0 KM, torej 4 krat več.

V našem podjetju smo že sedaj presegli stanje, kakršno je bilo v Angliji leta 1935, če upoštevamo, da znaša celokupna moč vseh naših pogonskih strojev 5.200 KM in da imamo 4.300 gradbenih delavcev. Seveda pri tem niso upoštevana transportna sredstva. Zanimivo je tudi to, da imamo gradbenih strojev samo za zemeljska dela 42.6% ali 2.200 KM. Pripominjam pa, da je stanje teh strojev po svoji kvaliteti oziroma iztrošenosti 50% tako, da bi dejansko lahko računali na 1.1000 KM za mehanizacijo zemeljskih del.

Iz teh podatkov lahko izluščimo tele podatke:

— da imamo v podjetju nepravilno mehanizacijo (n. pr. mehanizacijo za gradnjo hidrocentral);

— da nismo pri dosedanjih nabavah nove mehanizacije upoštevali ekonomskih računov, t. j. ali bodo stroji ekonomični, dovolj izkoriščeni oziroma ali jih bomo lahko posojevali drugim zainteresiranim gradbenim podjetjem;

— da ni naš vodilni kader, predvsem pa delovodje po gradbiščih, ki organizirajo delo, dovolj seznanjen z uporabo gradbenih strojev. Nekateri delovodje se tudi še navdušujejo za stare metode dela in podcenjujejo delo s stroji;

— da imamo v podjetju stroje, ki niso več rentabilni zaradi zastarelosti, oziroma je njih vzdrževanje neekonomično.

Pri dosedanjem delu v gradbeništvu se je predvsem pokazalo, da je veliko napak in težav nastalo zato, ker ni bilo dovolj gradbenih strojev, zaradi slabe izkoriščenosti, nepravilnega ravnanja, brezbrižnega vzdrževanja strojev in nesistematičnosti popravil.

Če k temu prištejemo še slabo evidenco o obratovanju strojev, nepoznavanje delovne sposobnosti, nepravočasne preglede in opravljanje tekočih popravil, potem si lahko predstavljamo, kakšne posledice ima lahko za podjetje takšen način upravljanja strojev. Naši operativni plani o uporabi mehanizacije so premalo preštudirani, premalo realni, da bi iz njih lahko ugotovili, kdaj in koliko časa bomo na gradbiščih potrebovali stroje, kakšne zmogljivosti imajo, kdaj bomo lahko te stroje premestili iz enega delovnega mesta na drugo.

Res je, da nimamo še dovolj strokovnega kadra bodisi na edinicah, ali v centrali podjetja, ki bi sestavljali i nspremljali te plane ter sodelovali pri reševanju ostalih problemov mehanizacije. Še slabše pa je, da izkušnje, ki smo jih le pridobili pri dosedanjem delu, ne znamo pravilno ocenjevati in dalje uporabljati.

Smotrna mehanizacija gradbeništva zahteva nakup strojev z vsemi znanimi karakteristikami, do katerih je prišla tehnika v razvoju proizvodnje in eksploatacije gradbenih strojev, nadalje namestitev strojnikov, ki bodo sposobni pravilno izkoristiti stroje pri delu, jih znali pravočasno vzdrževati in popraviti. Gradbena operativa zahteva spremljanje razvoja tehnične proizvodnje in eksploatacije gradbenih strojev doma in po svetu, toda istočasno tudi organizirano spremljanje dela vsakega stroja na našem gradbišču. Mehanizacija zahteva, da čimprej prekinemo s starimi metodami neorganiziranega dela. Vse to pa zahteva, razen že do sedaj omenjenih primerov, predvsem dobro organizacijo strojne službe, najboljši strokovni kader, razumevanje gradbenikov za strojno službo in postavitev te službe na ekonomsko znanstveno bazo.

Anton Martinšek

drobne vesti

■ **Vse kaže**, da bomo v l. 1959 prevzeli dela na spodnjem ustroju na cesti Ljubljana—Celje, odsek na Trojanah. Tu je na približno 2.5 km dolgem odseku treba izvršiti preko 120.000 m³ temeljskih del. Dela morajo biti gotova v jeseni 1959.

■ **V Kopru** smo izlicitirali gradnjo stolpnice. S tem so tudi kapacitete tega gradbišča zasedene. Za potrebe gradbišča nameravamo odpreti v Črnem kalu lasten kamnolom, kjer bomo drobili kamen za beton.

■ **V Šoštanju** smo pričeli z gradnjo drugega 45 m visokega hladilnega stolpa. Objekt se gradi po načrtih, po katerih je zgrajen tudi prvi.

■ **V Ljubljani** smo začeli z gradnjo tako imenovanih malih stanovanj v Gerbičevi ulici. To bo skupaj 20 hiš za prebivalce stanovanj, ki jih bodo podrli zato, da bi Dolenjska cesta v Ljubljani dobila primeren začetek. Gradnja se vrši po načinu polmontaže in služi kot priprava za montažno gradnjo. O tem bomo še večkrat pisali.

■ **Glavni trakt poslovne stavbe** na Titovi 3 v Ljubljani je dograjen. Kot je že znano, je to v veliki meri montirana stavba, grajena v tako imenovanem »vidnem betonu«. Za natančno delo je investitor na likofu nagradil delovodjo tov. Vrbinca.

J. U.

PROGRAM DELA

JE SESTAVILA TUDI SINDIKALNA PODRUŽNICA DELAVCEV V RAVNAH

Na eni izmed sej sindikalne podružnica Gradisa Ravne na Koroškem so odborniki razpravljali o svojem bodočem delu. Odbor sicer dela kot celota, vendar so ob tej priložnosti posamezniki zadolžili za določena delovna področja. Kar se pa tiče programa dela, so sklenili, da bodo posvetili kolikor moč svoje skrbi izobraževanju, urejanju tarifne politike, gospodarjenju itd. Razmišljali so tudi o ustanovitvi strelske družine. Kot je videti, mislijo tudi na dramatiko, kajti do konca septembra so morali posamezni tovariši opraviti določene naloge. Dosedanji njihov tajnik se ni udeleževal sej. Zato je odbor to dolžnost poveril drugemu odborniku.

PRAKTIČNA UPORABA opažnih vibratorjev

Občutno pomanjkanje iglastih vibratorjev v podjetju se da pri vibriranju tenkih konstrukcij deloma omiliti na način, ki se ga je poslužilo gradbišče Jesenice.

Kot je iz fotografije razvidno, so na tem gradbišču opremili opažni vibrator z podaljškom iz okroglega železa ca ⌀ 36, ki ima na koncu odebeljeno glavo. Ta podaljšek sedi v hrastovem čoku vpetem med čeljusti opažnega vibratorja. Ročaj na gornjem koncu vibratorja dopolnjuje to preureditev.

S tako preurejenim vibratorjem je navedeno gradbišče doseglo zelo dobre rezultate pri betoniranju lupine na peronu železniške postaje na Jesenicah, pa tudi pri betoniranju stropnih plošč stolpne hiše na Jesenicah. Opažni vibrator, preurejen na navedeni način delavec enostavno z železno glavo nasloni skozi bet. maso na opaž in tako prenaša vibracijo direktno na betonsko osnovo. Vibratorji so dosti močni, da dosežejo dovoljno zgostitev betona in lepo gladke površine betona. Izsekani poizkusni komadi z tako vibrirane lupinaste strehe na peronu so pokazali dobre rezultate trdnosti in gosto strukturo betona.

Vibratorji niso tako občutjivi kot iglasti vibratorji, ki se posebno pri tenkih konstrukcijah radi kvarijo in kar je glavno, lahko se na navedeni način preuredi vsak naš opažni vibrator.

Ing. Alfred Peteln

ZANIMIVOSTI S POTI PO SEV. AMERIKI

Ko smo se pripravljali na 5800 km dolgo zračno pot preko Atlatskega oceana z enim izmed direktnih avionov na progi Paris—New York, nobeden izmed nas Jugoslovanov ni vedel točno, kje se bomo vozili in koliko časa bo vožnja trajala. Osem nas je bilo med šestdesetimi potniki v štirimotornem letalu tipa Super-Constellation, ko smo se sredi noči odlepili od evropske zemlje na pariškem letališču Orly. V skupini smo bili trije Slovenci, dva Hrvata ter po en Srb, Bosanec in Makedonec. Vsi smo bili kandidati tehnične pomoči za specializacijo v gradnji avtocest v Združenih državah.

Letalski promet preko Atlantika je razmeroma gost, saj ga vsak čas preletava trideset do štirideset avionov v obeh smereh. Najvažnejši za varen prelet oceana so točni podatki o vremenu, katere dobivajo piloti iz različnih vremenskih postaj. Te vremenske postaje so nameščene na devetih tako imenovanih »vremenskih« ladjah, katerih naloga je javljati avionu vremenske podatke ter pomagati določevati položaj letala. Vsaka od teh ladij ima svoje mednarodno ime, n. pr »Alfa«, »Bravo«, »Coca«, »Delta« itd. in svoje določeno mesto na oceanu. Poleg teh devetih »vremenskih ladij« dajejo podatke o vremenu tudi vremenske postaje na kopnem in sicer v Londonu, Shannonu (Irska), Islandiji, Grenlandiji ter Novi Fundlandiji. Tako vse te vremenske postaje obvladajo ogromen prostor severnega Atlantika, ki ga omejujejo na zahodu severna Amerika in Kanada, na severu Grönland in Island in na vzhodu Evropa. Na jugu sega do črte New York—Azori—Gibraltar.

Vožnja z letalom je bila zelo mirna in le grmenje motorjev nam je dokazovalo, da letimo. Višina leta je okrog 6000 m, seveda se po potrebi menja tako, da letalo izkorišča zračne tokove za lažji in hitrejši let.

Sredi marca smo imeli v Evropi že prav lepo in suho vreme, ko pa smo se nad Novo Fundlandijo obrnili proti jugu, se je za par minut pokazala pod nami zemlja, vsa pod snegom. Nad Bostonom smo imeli novo doživetje s sporočilom, da se zaradi snežnih viharjev ne moremo spustiti v New Yorku, temveč da je naše pristajališče v Philadelphiji, približno 130 km južneje od New Yorka. Seveda teh snežnih viharjev mi nad oblaki nismo občutili. Posledice teh smo doživljali šele v Philadelphiji, ker nas več kot tri ure niso pustili iz letala: pri sprejemu so manjkali prvi in najvažnejši predstavniki vsake države — cariniki. Sprejemnica za prekooceanske avione je New York, snežni viharji pa tudi carinikom v Ameriki lahko ponagajajo. Po dobrih treh urah čakanja, smo se le izkrcali na trdna tla novega kontinenta.

II.

Danes je v ZDA najmanj 5 milijonov kilometrov cest, od tega 600.000 km I. reda, ki spadajo v tako imenovani »meddržavni sistem cest«, drugorazrednih pa preko 4 milijone kilometrov. Na teh cestah se vozi nad 60 milijonov motornih vozil in tovorni promet je čedalje večji, posebno po drugi svetovni vojni. Z vso ostrino se postavlja problem graditve vedno boljših, širših in trpežnejših cest, ki omogočajo ekonomične in varne prevoze.

Modernizacija cestnega omrežja je osredotočena predvsem na »meddržavni sistem«, ki bo prevzel, ko bo dograjen, 20% vsega prometa v ZDA. Poleg velikih izboljšanj ekonomskih pogojev računajo, da bodo občutno zmanjšali število prometnih nesreč in letno rešili nadaljnjih 3500 življenj. Statistični podatki kažejo, da so ZDA izgubile v vseh svojih in tujih vojnah, v katerih so sodelovale 1,480.000 ljudi, dočim so jih v prometnih nesrečah od l. 1900 dalje izgubile 1,530.000. Te ogromne številke vzbujajo pomisleke, da za varnost prometa ni zadostno preskrbljeno. A to ne drži. Od leta 1925 do 1935 se je število smrtnih žrtev na leto zmanjšalo od 3 na vsakih 100 km ceste na 0,7, kar je relativno zelo nizka številka.

Projektiranje novih cest in izboljšava starih, temelji na širokih izkušnjah, ki so jih ameriški inženirji dobili in še dobivajo iz poizkusov, ki presegajo naše evropske pojme o takih raziskavah. S poskusnimi cestami so Amerikanci začeli eksperimentirati po drugi svetovni vojni.

Prve praktične preiskave na poizkusnih avtocestah so iz l. 1950 do 1955. Stroški so znašali okrog 250.000 dolarjev (150 milijonov din).

Drugi podobni a po obsegu večji poizkusi so iz let 1952 do 1954 in so stali cca 900.000 dolarjev (540 milijonov din).

Tretja in do sedaj največja serija raziskav o načinu gradnje in obnašanju cestišč pod prometom je pravkar v postopku. Prvi začetki so iz leta 1955 in preiskave bodo trajale do leta 1961. Izdatki so preračunani na cca 20 milijonov dolarjev ali 12 milijard din.

Kakšne so te raziskave, da zahtevajo tako fantastične stroške?

Na krožni poti z avtobusom, s katerim smo — mimogrede povedano — prevozili cca 8000 km po vzhodnem delu ZDA, smo prišli v mesto La Salle v Illinoisu, okrog 130 km jugozahodno od Chicaga, v bližini katerega smo si ogledali te zanimive raziskave. Ta kraj so si izbrali zaradi tega, ker nekako najbolj ustreza pogojem, ki vladajo v večini držav ZDA. Poizkusne ceste so zgrajene v šestih dvojnih pentljah, od katerih vsaka je dolga 5 km. Tako tvorijo ravni del teh pentelj skupno cca 20 km dolga poizkusna cestišča, od teh je polovica betonskih, polovica pa asfaltnih. Vseh 20 km je razdeljenih na 836 po 24 m dolgih sektorjev, vsak z različno kombinacijo debelin podloge in cestišča.

V teh cestah je vgrajenih tudi 16 poizkusnih mostov razpetine 15 m. Osem mostov ima jeklene I nosilce, štirje imajo nosilce iz armiranega betona, štirje pa so iz prejnapetega betona.

Študija mostov ima dva osnovna cilja:

- Analizirati ponašanje mostov kratkega razpona pod ponavljajočo se prekomerno obremenitvijo in
- Določiti vplive dinamične obremenitve vozil na mostove kratkega razpona na avtocestah.

Po teh poizkusnih cestiščih bodo vozili kamioni različnih obtežb z osnim pritiskom od 1 do 22 ton vsak dan 18 ur, 6 dni v tednu, neprestano dve leti in sicer s hitrostjo okrog 50 km na uro. Vsak sektor bo več kot milijonkrat obremenjen z osnim pritiskom različnih tonaž in razni elektronski instrumenti bodo beležili vse temperaturne spremembe in defomracije cestišča. V vse odseke je vgrajenih preko 800 termometrov in vsaka sprememba temperature se avtomatično beleži na posebne trakove.

Zanimivi so tudi podatki o gradnji spodnjega ustroja teh eksperimentalnih cest, odnosno pentelj. Od konca avgusta do sredе novembra 1956 so izkopali in vgradili cca 950.000 m³ zemlje t. j. 15 — 19.000 m³ na dan. Stroški za ta zemeljska dela so znašali okrog 2 milijona dolarjev (1,2 milijarde din).

Dela so tako hitro napredovala, ker so masovno uporabljali stroje, kar je za Ameriko značilno. Pri zgoraj omenjenih zemeljskih delih je bilo zaposlenih preko 200 strojev. Produktivnost tako velikega aparata je odvisna od koordiniranega ritmičnega dela, ki so ga omogočili s pomočjo dvojne radijske zveze, ki je skrbela za hitro izmenjavo izsledkov centralnega laboratorija in odgovornih inženirjev na terenu. Nasipi so bili zgrajeni pod strogo tehnično kontrolo zaradi tega, ker so poznejši poizkusi zahtevali zelo enotno gostoto nasipa. Za kontrolo gostote nabijanja so uporabljali poleg drugih metod tudi izotope.

Ko bodo zbrani vsi podatki iz analiz in izsledkov teh obširnih raziskav, bo v veliki meri pojasnjeno, kar so hoteli doseči s temi poizkusi: katere so najboljše in najekonomičnejše vrste cestišč, ki jih bodo v bodoče gradili v ZDA in ki bodo odgovarjale venomer se večajoči obtežbi tovornih vozil.

B. V.

Poltovorni avto Fiat S 1983, ki se je pred nedavnim zaletel na črni vožnji v Ravnah

Črne vožnje

V zadnjih letih, posebno pa še v letošnjem letu, je bilo v našem podjetju registriranih večje število »črnih voženj«, kjer je podjetje trpelo precejšnjo materialno škodo, krivci teh voženj pa bodo morali precej dolgo odplačevati odškodnino za povzročeno škodo. Zanimivo je to, da se vse »črne vožnje« običajno končajo s karambolom in da so bile te vožnje izvršene samo s poltovornimi avtomobili, ki so v upravljanju edinic samih. Res je, da edinice za te režijske avtomobile same sprejemajo šoferje, ki so potem v podjetju novinci in da si slej ko prej pribudnosti od vodstva gradbišča in voščijo posebno tam, kjer ni dovolj organov samoupravljanja, razne izlete, ki se slabo končajo. Med šoferji, ki so v podjetju že dalj časa, ni bilo ugotovljeno »črnih voženj« s karambolom. Verjetno tudi ti šoferji zavijejo na stranpota, toda ker so to starejši šoferji, znajo biti veliko bolj previdni in jih nesreča ne doleti tako kmalu kot mlajše šoferje. Prav gotovo pa je, kakor vidimo iz dnevnega časopisja, da so pogoste nesreče in karamboli vzrok v »črnih vožnjah«, ki običajno nastanejo zaradi vinjenosti.

Pred nekaj leti sta bili na gradbišču Šoštanj dve težji nesreči povzročeni na »črnih vožnjah«, kjer je bilo skupno 7 mrtvih, podjetju pa povzročena velika gmotna škoda.

Pa si oglejmo zadnje štiri »črne vožnje«, ki so bile izvršene v zadnjih 12 mesecih, od tega 3 v preteklih 3 mesecih, katere so bile posledica vinjenosti voznikov.

Edinica	Znamka in S št		nab. vrednost	povz. škoda	izv. obr.
Jesenice	Škoda	S 1610	4,900.000	358.873	3 mesece
Krško	Fiat	S 1984	3,500.000	323.969	3 mesece
Ravne	Fiat	S 1983	3,500.000	230.000	3 mesece
Lelika Loka	Mercedes	S 1052	2,972.000	80.000	2 meseca

Iz pregleda sledi, da je bilo podjetju povzročeno približno 1 milijon dinarjev škode, poleg tega pa so bili oziroma bodo ti avtomobili eno leto izven obrata.

Če računamo, da plačamo za avtomobil Fiat 615 B t. j. 1.5 tone, katerih je največ po naših gradbiščih, mesečno najemnino 53.400.— din in 2.162.— din zavarovanja, potem vidimo, da utrpi podjetje zaradi tega, ker vozovi ne vozijo in moramo kljub temu plačati družbene dajatve, še letno 690.744.— din dodatne škode.

Pripomniti je potrebno, da vsak karambolirani avtomobil, pa če je še tako dobro popravljen, izgubi na svoji vrednosti, kar se vedno pokaže pri nadaljnjem obratovanju s takšnimi vozili. Vožnja z avtomobili, ki so bili karambolirani, ni nikoli več tako varna, ker ostanejo prikrite predvsem poškodbe v materialu (transmisija, šasija, volan). Res je, da ima podjetje zavarovane avtomobile pri DOZ, ki povrne stroške za povzročeno škodo na ta način, da jih iztirja prek sodišča od povzročitelja škode, toda DOZ ne plača škodo, ki nastane zaradi tega, ker vozilo med popravilom stoji in mora v tem času plačevati amortizacijo in obresti na osnovna sredstva ter zavarovalnino.

Delavski svet podjetja bo moral do takšnih primerov, kot so »črne vožnje« s karamboli, zavzeti bolj energično stališče in izvajati bolj stroge ukrepe, če nočemo, da bi morali prav vsako leto nabavljati nove vozove. Trenutno imamo dovolj režijskih poltovornih voz tako, da ne bi bilo potrebno zopet novih nabav.

Vsak član našega kolektiva dobro ve, da ima možnost režijskih voženj za lastne potrebe. Zato ni potrebe po »črnih vožnjah«, ker se vožnje lahko izvrši legalno. Upravni odbori rešujejo prošnje članov svojih edinic za njihove režijske vozove, dočim rešuje UO CO prošnje za režijske prevoze tovornih avtomobilov. V teh primerih je potrebno, da edinica priporoči prošnjo.

Le na ta način bomo preprečili podjetju povzročanje materialne škode, voznikom režijskih voz pa onemogočili kakršnikoli postranski zaslužek, ali pa samovoljno izkoriščanje vozil.

A. M.

Črne vožnje

GRADISOVA DOBRA VOLJA

Samo za Ptujčane?

v Ljubljani imajo dvoje stranišč in se ne morejo sporazumeti, v katerega bo kdo smel. Ptujčani so »blokirali« svojega, drugi spet svojega. O tej »vroči« vojni bo moral razpravljati — pomislite! — upravni odbor!

Petelnov »ljubček«

— Ljubček, pejd ma! sem!
— Jaz nisem noben ljubček, jaz sem Janez...!